

NAGELATEN

LEERREDENEN

VAN

Ds. H. W. A. VERHOEFF,

in leven Predikant te Vlaardingen.

GEVOLGD DOOR ENKELE MEDEDEELINGEN UIT ZIJN LEVEN.

OPGEDRAGEN AAN DE VERSCHILLENDE GEMEENTEN, DIE HIJ DE EER HAD TE DIENEN.

DOOR

Ds. J. G. VERHOEFF,

Predikant te Bodegraven.

BRIELLE. — J. WIEREMA. — 1880.

NAGELATEN LEERREDENEN

VAN

Ds. H. W. A. VERHOEFF,
in leven Predikant te Vlaardingen.

GEVOLGD DOOR ENKELE MEDEDEELINGEN UIT ZIJN LEVEN.

OPGEDRAGEN

AAN DE VERSCHILLENDE GEMEENTEN, DIE HIJ DE EER
HAD TE DIENEN.

DOOR

Ds. J. G. VERHOEFF,
Predikant te Bodegraven.

BRIELLE. — J. WIEREMA. — 1880.

INHOUD.

PAULUS VOOR AGRIPPA.

(Hand. 26 : 27—30.)

Hand. 26 : 27—30.

Gelooft gij, o koning Agrippa! de profeten? Ik weet, dat gij ze gelooft.
En Agrippa zeide tot Paulus: Gij beweegt mij bijna een Christen te worden.
En Paulus zeide: Ik wenschte wel van God, dat en bijna en geheellijk, niet alleen gij, maar ook allen, die mij heden hooren, zoodanigen werden, gelijk als ik ben, uitgenomen deze banden.
En als hij dit gezegd had, stond de koning op, en de stadhouder, en Bernice, en die met hen gezeten waren.

In overoude tijden schreven reeds heidenen boven een van hunne tempels de woorden, die een goeden raad bevatten: »ken u zelven", en het kan niet onduidelijk zijn waarom die vermaning gesteld was aan den hoofdingang der plaats hunner openbare en gemeenschappelijke godenvereering. Zij hebben geweten hoe het een mensch eigen is zich te oefenen in kennis van allerlei, en hoe hij geneigd is anderen te bestudeeren, en daardoor zich zelven te vergeten en zijne behoeften.

Men zegt: onze tijden zijn tijden van meer ontwikkeling; wij zijn in juistheid van begrippen de ouden verre voor; wij zijn in de kennis der dingen zeer veel gevorderd; ook is Gods wezen, Gods wil, de zaak der eeuwigheid, der onsterfelijkheid ons duidelijker, — zoodat, wilt gij zeggen, wij zóó verre boven hen verheven zijn, dat ons de herinnering aan eenige spreuk, die zij voor zich noodig keurden, overbodig is. Is dat werkelijk zoo?

Leert ons dan onze tijd dat bij de menschen zooveel ernst des levens is; dat men de rechte kennis des harten stelt boven die van kunst en wetenschap op allerlei gebied? Is het dan waar dat men allerwege in de Christelijke gemeenten, ik zal 't maar noemen, eigen hart

bestudeert, zijne gezindheden en drijfveeren toetst aan Gods Woord, dat ons zegt wie wij behooren te zijn?

Zoudt gij wel willen gelooven, dat het — ik spreek slechts voor mij zelven, doch bij ervaring — maar al te veel vergeten wordt dat dit zelfonderzoek mij noodig is en mij daartoe mijne stille leerkamer gegeven is. Wij spreken door de gewoonte zooveel, waar het hart op dien oogenblik niet bij is; het vermanen en vertroosten is ons zoo eigen, dat wij het dikwijls doen zonder de hand in den boezem te steken; wij hebben hier 't woord alleen en spreken jaar in jaar uit tot de gemeente; wij moesten ook altijd tot ons zelven spreken, en bij het noemen van anderer nood en behoeften de onze niet vergeten. Maar waar ik dit zoo rond belijde, zij het met beschaamdheid voor God, spreekt gijlieden dan ook eens! Zoo keer op keer komt òf in den loop der rede òf aan het einde een woord dat wij toepassing noemen, en meer dan aan het uitlegkundige wijdt men in den regel aan dat deel de aandacht; men zet zich dan op nieuw, men neemt eene staande houding aan, en och! het worde maar gezegd, men past op anderen in den regel toe wat voor het eigen hart geldt, zoo als eenmaal een profeet tot eenen hoofdman in Israël zeide: »Ik heb een woord Gods aan u" — en men blijft bij al dat leeren en hooren een mensch onbekend met eigen hart. Dat gaat hier zoo en straks daarbuiten niet veel beter; men beoordeelt anderer drijfveeren, zoekt anderer splinter en merkt eigen balk niet op, of wil daar liefst niet over denken; men kent in den regel anderer geloofsovertuiging, anderer zaken, anderer gezin, anderer zonde en ontrouw veel beter dan eigene. Dat moet mijne

hoorders! alzoo niet zijn, en als het waar is dat leeraar en hoorder het beide moeten weten wien zij toebehooren, als het waar is, en het is zoo, dat men Christen is of men is het niet, en dat het zelfbedrog een hoogst gevaarlijk ding is, moge dan des Heeren woord onze leidsman zijn, waar het ook heden ons zal gepredikt worden.

Maar waar de blijvende zegen van God komt, moge ons hart tot Hem gaan en bidden.

Hand. 26 : 27—30.

Naar het u voorgelezen woord stel ik Paulus en Agrippa tegen elkander over:

Paulus in zijn' heiligen ijver en Agrippa in zijne lichtzinnige spotternij.

Paulus in zijn verzekerd geloof en Agrippa in zijne beklagenswaardige onbeslistheid.

Paulus in zijne apostolische liefde en Agrippa in zijne voorname onverschilligheid.

Ik noem u deze namen, maar moet u eerst met beiden bekend maken. Maar wij kennen den man van Tarsen, eerst de vervolger der gemeente, maar na het gebeurde op den weg de vader van velen in Christus. Ik behoef hem voor dit gehoor, meen ik, niet te beschrijven, alleen wil ik dit zeggen: Paulus is beschuldigd van door zijne leer oproer te hebben gepredikt. Dat is evenwel zoo onwaar, als het onwaar was toen men zijnen Heer daarvan beschuldigde. Maar gelijk toen zijn Heer onschuldig stond, staat ook hij. Zijn woord heeft tweedracht onder de Joden doen ontstaan, een deel dier

mannen staat hem naar het leven, heeft met eede gezworen hem te zullen dooden. Claudius Lysias, de overste van het Romeinsche krijgsvolk, laat hem in alle stilte naar Cesarea tot den stadhouder Felix brengen. Hij hoort de beschuldiging, hoort ook de verantwoording; maar als hij hoort dat het godsdienstzaken zijn en gevoelt dat Paulus' woord van matigheid, rechtvaardigheid en toekomend oordeel voor hem wat zwaar wordt, laat hij hem van zich. Hij oordeelt wel »die man is onschuldig", maar om den Joden genoegen te geven laat hij Paulus gevangen. Porcius Festus volgt Felix in 't stadhouderschap op; — de zaak van Paulus komt weder voor en dat juist op den tijd, als koning Agrippa te Cesarea komt, om den nieuwen stadhouder geluk te wenschen. Festus spreekt tot Agrippa, die een Jood is, van dezen gevangene, een geloofsgenoot van hem; wiens zaak als eene godsdienstzaak beter door Herodes kan beoordeeld worden. En zoo staat Paulus dan ten derden male tot verantwoording.

En wie is dan deze Agrippa? Is hij een waardig man? Hij is Agrippa de 2e, de laatste uit het geslacht der Herodessen; bij den keizer is hij zeer gezien. 17 jaren oud was hij, als hij nog te jong om over Judea gesteld te worden, toch reeds koning van Chalcis was, en vier jaren later de viervorstendommen van Philippus en Lysanias en eenige steden van Perea verkreeg. Juvenalis, zoowel als Fl. Josephus geven geen zeer hoog denkbeeld van zijne zedelijkheid, daar hij echtelijk leefde met Bernice, eerst de echtgenoote van zijnen oom, dien zij binnen twee jaren verloor. Door Titus Vespasianus werd zij vurig bemind. Getrouwd met Polemon, koning van Cili-

cië, en van hem dra gescheiden, leefde zij met dezen Agrippa, hoewel zij, o schande! zijne eigene zuster was.

Voor dezen man staat Paulus in 't verhoor en het toen voorgevallene spreekt mij

a. Van Paulus heiligen ijver en Agrippa's lichtzinnige spotternij.

Bemerkt gij niet hoe die discipel de groote macht van zijnen God en Zaligmaker op den voorgrond stelt; hoe hij daarom van zijn eertijds spreekt en de boosheid zijner handelingen niet verzwijgt; hoe hij duidelijk in het licht stelt wat Jezus, de zoo verachte Jezus, in den tegenstand tegen Wien de koning en zijn huis volharden, uit eenen zondaar weet te maken. Neen, hij overweegt niet waar hij is, hoewel hij toch niet vergeet tot wien hij spreekt; terwijl het hem nog is, als zag hij Jezus in zijne heerlijkheid voor zich. In hem heeft hij leven gevonden voor zijn door schuldbesef verslagen hart, en zijn verlangen is dat de naam van dien grooten Koning ook door anderen gekend en geprezen worde. Ook des konings hart mocht er van overreed worden, dat al wat de Profeten gesproken hadden van dien grooten Herder Israëls, op wien zij zelf hebben gehoopt, in Jezus van Nazareth was vervuld. »En daar ik o koning! dat waarachtig geloof ken, kan ik niet anders dan den inwendigen aandrang volgen en dien heerlijken naam prediken. En al kost het mij nu ook banden, ja het leven, toch verkondig ik Joden en Heidenen dat zij zich te bekeeren hebben, dat de verlossing in dezen ja! gestorven, maar weder levend geworden Jezus is. Dat is een heilige ijver; geen woord van of voor zich zelven, alles voor zijnen Heer! Ja, een heilige ijver; want hij

predikt in die koninklijke omgeving en denkt niet aan gevaar. Ja, een heilige ijver, want als Hem door Festus wordt toegeroepen: »Gij raast," vergeet hij het »machtigste Festus" niet, en geeft der overheid wat haar toekomt.

Hoe scherp steekt tegen dien ijver de lichtzinnige spotternij af, die wij bij Agrippa vinden.

Te midden van al zijne pracht zit deze in tegenwoordigheid van Bernice, omgeven door de oversten over duizend en de voornaamsten der stad, in het opgesierde rechthuis. Maar dra is het hem niet recht wel om 't hart. Die man Paulus spreekt met aandoening en toch ook met blijdschap in God van zijne bekeering, en heeft des konings hart geroerd. Daar is waarheid in het verhaal dier verschijning; de koning houdt met geweld een traan terug. »'t Is waar, wat hij zegt," zoo klinkt eene stem in den koning, »een mensch heeft die bekeering noodig; »ook gij, gij die u zonder vrees voor den God der va»deren aan zijne wet bezondigt." Zijn hart stelt daartegen over hoe rustig die Paulus daar staat in het geloof in zijnen God, een God voor wien hij vreest. Hij verzinkt in gedachten, terwijl hij van Jezus hoort, gekruist, gestorven, maar ook opgestaan!

En als Festus, de stadhouder, op eens Paulus in de rede vallende met den heftigen uitroep: »Man! houd op, »gij raast," ziet Agrippa op. Paulus ziet in dat oog, hij leest de ziel op dat gelaat en waar hij Festus bescheiden antwoordt: »Neen, machtige! dat zijn woorden van »gezond verstand; dat weet, dat gelooft die koning, een »Israëliet, gelijk ik ook", richt hij zich ook tot hem. »Niet waar, koning Agrippa! gij gelooft de Profeten, en

»de vervulling van hun woord is u duidelijk; 't is in »geen hoek geschied." En de koning neigt weder het hoofd met ietwat toestemming. »Ja, ik wist het wel! »Gij gelooft ze immers?" En Agrippa gevoelt, waar aller oog zich op hem vestigt, dat er een antwoord behoort gegeven te worden; daar moet eene keuze zijn; hij moet afstand doen van zijne zonden; de weg van Paulus is een wat vreedzamer weg dan de zijne, die vol aanklacht en angst is, als hij aan de toekomst, als hij aan God denkt.

Daar wordt iets aan een kleed verschikt; in zijne nabijheid ritselt een zijden gewaad. Agrippa ziet op en Bernice's oog ontmoet het zijne, haar blik is veel beteekenend, vragend, verwijtend. En aanstonds herstelt hij zich. Nooit was Bernice zóó schoon. Hij herstelt zich en voor den ernst van straks is een spotachtige lach om die lippen, en waar hij Paulus goedhartig aanziet, zegt hij in dat woord, dat wij van hem lezen: »Het scheelt niet veel, of gij zoudt mij overreden een christen te worden, maar er behoort, dunkt mij, wat meer toe om een koning der Joden te bekeeren." En zonder meer aandacht aan Paulus te verleenen, staat hij op en biedt der vriendelijk lachende Bernice den arm.

»Arme koning" zegt gij, ware die ure u gezegend geweest; toen stondt gij op een' kruisweg, het was de ure voor eene keuze. Uw geweten zegt: »Rechts! koning" en gij gaat voor een paar schoone oogen links. En nooit is de tijd dezer stem tot bekeering wedergekeerd. Maar kent misschien mijn hoorder of hoorderes ook zulk eene ure niet, in welke de waarheid des Woords werd toegestemd; het geluk der geloovigen begeerlijk was? Ja, 't

moest anders, 't zou anders met u worden, maar dan ook de weg der vernieuwden van hart, dan ook afstand van de zonde, maar dan ook verbreking van betrekkingen, die niet zijn uit Hem. O, dat is u te veel geweest en de lust, en de menschenvrees legden u een' sterken band om de lendenen. En als een stem u zeide: »Zoudt gij dan als een kluizenaar gaan leven?" als eene stem u zeide: »Kom 't is toch reeds te ver met u gekomen"; als eene stem u deed gelooven dat de menschen u zouden bespotten, vrienden u zouden plagen, dan hebt gij u die voornemens geschaamd, uwe tranen afgewischt en tot u zelven gezegd: »Zoo'n man zou u waarlijk zoo maken, dat ge ook nog fijn werdt;" en gij hebt die vrienden toegelachen en dezen uwen toestand dwaas genoemd, en gelijk Agrippa het ernstige weggespot.

b. Paulus staat ook voor ons in zijn verzekerd geloof; Agrippa in zijne beklagenswaardige onbeslistheid.

Wat is toch wel verzekerdheid des geloofs? »Is die mogelijk?" vraagt men. De een bevestigt, de ander ontkent het. Maar wat verstaat de Schrift er door? Dit, dat men op goede gronden van zijne eeuwige zaligheid in Christus Jezus gewis is; dit, dat als men heden of na jaren sterft, door vuur of water, plotseling of meer verwacht, men weet ten hemel te gaan, en in dit leven of in 't sterven niets dat meer beletten kan. Zoo sprak de dichter van Ps. 89: »'k Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheden" en die van Ps. 73: »Gij zult mij leiden door uwen raad en daarna in heerlijkheid opnemen." En dat geloof rustte op werken, die God aan hen gedaan en op beloften, die God tot hen gericht had. Zou nu Paulus ook zulk een verzekerd man geweest zijn? Ze-

kerlijk, al wist ik niets van 'tgeen hij aan de Corinthiers schrijft aangaande zich zelven en hen, die een zelfde dierbaar geloof ontvingen: »Wij weten dat, zoo onze aardsche huis dezes tabernakels verbroken wordt, wij een gebouw van God hebben;" — al had ik nooit gelezen: »Het sterven is mij gewin;" of »Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid", dan zou het mij toch zijne geheele houding in Festus' rechthuis zeggen. De vergadering toch in het midden van welke hij staat, is eene naar de wereld prachtige, maar hem door het woord dat hij spreek, eene dreigende!

En als hij nu zich zelven niet aanmerkt en het hem geheel om Jezus' eer te doen is; als die man in banden, die de ervaring heeft van hetgeen eenen prediker van Jezus wacht onder Joden en Heidenen, zoo onbeschroomd den naam zijns Heeren belijdt, schoon overtuigd van de groote macht van zijn gehoor, wat moet die man dan geloofd hebben? Niets minder dan dit, dat Hij voor Jezus rekening is; dat hij Hem toebehoort, dat geen mensch machtig is hem eenig leed te doen, dat hij vertrouwt dat Hij die hem tot dus verre deed staan, het verder in getrouwheid doen zal en dat, al geeft Hij hem ook over in der vijanden handen, en hem treft eenzelfde lot als zijnen gekruisten Meester, de menschen het lichaam wel kunnen dooden maar de ziel aan Jezus behoort, met Wien hij dan ook alles trotseert, ziende op de kroon hem weggelegd.

Maar hoe steekt ook weder tegen deze verzekerdheid de beklagenswaardige onbeslistheid van Agrippa af.

Hebt gij ze wel lief, die menschen zooals er zoo velen zijn, die, als het op handelen aankomt, nimmer we-

ten wat te doen; die niet weten of zij zullen uitgaan of te huis blijven; als 't op handelszaken aankomt, niet weten of zij koopen zullen of niet; op weldoen aankomt, of zij iemand helpen zullen of niet. Gij zegt: »Met zoo'n mensch kan ik niet opschieten", en gij maakt u verdrietig om zulk eene besluiteloosheid. Die besluiteloosheid geeft dikwijls nadeel, en men beklaagt zich zelven daarover: »Ja, zegt zoo iemand, »'t is ongelukkig van mij; »ik ben in dat opzicht een naar mensch."

Maar wordt daarvan dikwijls het nadeel ondervonden, te meer is die toestand te vreezen in dingen, die in waarde zoo veel hooger zijn dan de natuurlijke, als de aarde hoog is boven de hemelen, en die naar Gods Woord een gansch zeer uitnemend gewicht hebben. Met het oog op dezulken zeide een Godsman: »Kiest u heden wien gij dienen zult; is Baäl God, volgt hem, is de Heere God, volgt Hem?" En de groote Herder sprak er van, als Hij eenmaal zeide: »Eén ding is noodig" en aan dat eene de eeuwige zaligheid verbond! Wat is het anders dat Paulus gewild heeft, als hij den koning den weg der zaligheid predikt; als hij het geloof in den Christus als noodzakelijk voorstelt; als hij toont dat men tusschen den wandel met God of buiten God te kiezen heeft, terwijl het treden op beide wegen niet gaat.

De koning heeft dat ook gevoeld, hij heeft het bij zich zelven toegestemd. Maar zal hij Bernice verliezen en zijne ziel redden, of zich met vernieuwde kracht werpen in den stroom der zonde; — die eerlooze betrekking verbreken of den band aanhalen? Gij weet de uitkomst en noemt zijne handelwijze beklagenswaardig.

En gij, hoe zult gij dan u zelven noemen mede-

zondaren! wien het toch bij het licht der rede duidelijk is dat bijna niet helpt. Gij hebt het mij vroeger toegestemd dat het »bijna" behouden dien schipbreukeling, wien dat touw ontglipte en die naar de diepte ging, niet hielp; »bijna" genezen, hielp dien weder ingestorte kranke niet; gij hebt het mij toegestemd, maar kunt gij »bijna" een christen, »bijna" een geloovige, »bijna" een gerechtvaardigde in Gods Woord vinden? Evenmin als in het dagelijksch leven »bijna" geen dief, »bijna" een eerlijk man. De Zoon des menschen heeft gezegd, en het is een waarachtig woord: »Die niet voor Mij is, is tegen Mij." Ja, wel beklagenswaardige onbeslistheid, niet tegen Christus en niet tegen de wereld; een woord voor hem, een woord voor haar; niet onverschillig voor hem en den weg der bekeering, niet onverschillig voor de wereld en haar genot. Wat toestand dat is? vraagt gij. Dat gaat de mannen van Laodicea achteraan, en wij weten dat de Heilige, Laodicea bedreigt haar uit zijnen mond te zullen spuwen.

c. Nog eenmaal, en nu Paulus in zijne apostolische liefde en Agrippa in zijne voorname onverschilligheid.

Apostolisch d. i. zooals die het kenmerk is van een gezant van Jezus, van Jezus die zijnen discipelen en zijner discipelinnen leert het goede, ook het geestelijk goede voor anderen te zoeken. Wat zal die Paulus zich verheugd hebben, als hij den koning in gedachten verzonken zag; als hij een kwalijk verborgen ontroering opmerkte. Hij zegt niet: »Hoe zou God zich willen verheerlijken in dien ontuchtigen man?" De overtuigende wijze, waarop hij spreekt; het geduld, waarmede hij hem onderwijst; de ernst, waarmede hij hem ondervraagt;

wat hij bij den koning veronderstelt, — zegt mij, bewijst dit niet dat hij door die liefde wordt bestuurd, die maar al te veel onbekend is in de gemeente, welke Jezus als haren Heer belijdt? En dan dat treffend antwoord nog aan Agrippa, dat ons zegt wat in zijn hart is, en hoe gelukkig hij zich in zijnen Heer gevoelt. »Ik wenschte wel van God, dat en bijna en geheel gij waart gelijk ik, maar deze banden niet." O, daar is iets smartelijks, iets weemoedigs in deze woorden, als hij het laatste vonkje van hoop voor zijne oogen ziet verdwijnen, als hij ziet hoe de koning opstaat om weldra met de anderen te spreken, waarvan het besluit voor den stadhouder dit is: »Wat ons oordeel aangaat, is die man onschuldig en kon losgelaten worden, maar hij heeft zich op den keizer beroepen."

En vraagt gij: »Maar waarom dat beroep op den keizer dan niet ingetrokken, dan is hij vrij" dan zeg ik: mijn antwoord is in Hoofdst. 23 vs. 11. Daar lees ik van een gezicht. De Heer had in den nacht zijner gevangenschap in de legerplaats tot hem gezegd: »Paulus, heb goeden »moed en gelijk gij te Jeruzalem getuigenis hebt gege»ven, zoo moet gij ook te Rome doen." Het is waar, onze hoogmoed brengt ons gaarne in aanraking met hooge personen, liever dan met eenvoudigen; maar Paulus dringt de liefde, en hij acht dat God de prediking van zijn Woord kan zegenen aan 't hart van de grootste spotters en van de meest harde menschen. En de discipel des Heeren onttrekt zich bij zulk eene overtuiging niet, al moest dan ook de vervolging te heviger worden.

Hoe steekt tegenover zooveel liefdevuur de voorname onverschilligheid van Agrippa af!

Paulus heeft bij de prediking en bij het slot vooral zijn gansche hart geopend. Daar staat de gansche vergadering op en gaat heen. Er is in dat opstaan iets voornaams, iets dat zooveel zegt als dit: »Gij hebt wel gesproken; gij zijt een goed man, maar wij zullen van uw woord, hoewel op zich zelf niet kwaad, niet gediend zijn."

O, is 't niet daar eene zelfde handelwijze, als in onzen tijd nog wel wordt opgemerkt? Voorzeker, ook onder den beschaafden stand is de wijze van beoordeelen van leeraren en hun werk niet zeer edel en beschaafd. Velen toonen in hun spreken en gedrag de meeste onwellevendheid. En ook is daar, waar men ze ontvangt en wil hooren, vaak hetzelfde als bij Agrippa: »De man is niet kwaad en de rede niet verwerpelijk, maar wat ons aangaat, voor ons zijn beide minder noodig." Men dankt hem voor zijn woord en poging, maar men kan er voor zich zelven buiten. En toch is het duidelijk, men heeft geen rust, en met dat alles gaat men heen. En wie weet of daar nog wel ooit een woord zal gehoord worden.

Ik heb u gesproken van Paulus en Agrippa; Paulus in vurigen ijver, Paulus in zijn verzekerd geloof, Paulus in zijn apostolische liefde.

Hebt gij met mij de vragen gehoord, die de Heere wilde dat wij vernemen zouden; van dien ijver en die getrouwheid moet in ons zijn. Is dat zoo? Zegt niet: »Dat is voor een dienaar des Woords geschreven;" die roeping rust in eenige mate op ons allen, evenals 't ons allen aangaat te weten of wij van onze zaligheid in Christus verzekerd zijn. Met het mindere mag niemand zich tevreden houden; maar niemand kan van die zalig-

heid verzekerd zijn, die geen ijver voor Jezus en geen liefde kent tot zooveel medezondaren als nog met ketenen gebonden zijn onder den dienst des grooten vijands.

Agrippa's lichtzinnige spotternij, beklagenswaardige onbeslistheid en voorname onverschilligheid werden ons voorgesteld.

Gods Geest heeft u of u misschien gevraagd: »Zijt gij?" of gezegd: »Gij zijt die man!" Mocht de vrucht der prediking anders vallen dan bij hem; want of men 't gelooft of niet, Gods Woord zegt dat dit spotten, die onbeslistheid, die onverschilligheid een vreeselijk oordeel over den zondaar brengt; want God laat zich niet bespotten. Hij is een wreker over de ongeloovigheid. Waarlijk, het gehoor des Woords kan een zegen zijn; maar die zegen verkeert in een vreeselijken vloek, wanneer dat Woord eenmaal als een zwaard tegen ons zal zijn. En of men dan was bedekt of openbaar onverschillig; of men edelman was of arbeider; of men zeggen mocht: »Mijn stand in de maatschappij heeft mijn ingaan belet", 't is om 't even, ongeloof is ongeloof. Of men dan beschaafd of onbeschaafd was, men zal rechtvaardige vergelding ontvangen. Maar vooral zal 't oordeel vreeselijk zijn, daar waar 't hart bewogen was en die waarheid toegestemd werd. Daarom grijpe men heden den schrik des Heeren aan, en worde heden de liefde van Christus bekend; want van twee een: »Behouden of verloren!" Amen.

PAULUS TE ANTIOCHIË.

(Hand. 13 : 38, 39).

Hand. 13 : 38, 39.

Zoo zij u dan bekend, mannen broeders! dat door dezen u vergeving der zonden verkondigd wordt.

En dat van alles, waarvan gij niet kondt gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes, door dezen een iegelijk, die gelooft, gerechtvaardigd wordt.

HERVORMINGSDAG. (*)

Wij verplaatsen ons in den geest in de synagoge der Joden te Antochië. Het is Sabbat en de aandacht der gemeente wordt getrokken door twee vreemdelingen, die een dag te voren zijn aangekomen. Nu zouden die twee, — want zij zien er eenvoudig genoeg uit, de opmerkzaamheid niet zoo getrokken hebben, indien zij zich niet hadden nedergezet op de plaats der wetgeleerden en onderwijzers, en door hun zitten dáár, te kennen gaven dat zij wel een woord wenschten te spreken.

Naar de gewoonte is de Wet en het deel der Profetiën, dat aan de orde is, gelezen. Of uit beleefdheid òf uit begeerte naar iets nieuws, doet de overste der synagoge hun de vraag of zij ook een woord tot de vergadering willen spreken, hetgeen aanstonds toestemmend beantwoord wordt. — Zij, die daar vreemdelingen zijn, ze zijn het u niet; reeds hebt gij Paulus herkend en Barnabas, de zoon der vertroosting, zijn medgezel. Zij hadden achtereenvolgens op Cyprus geleerd, te Salamis, Paphos, Perge. En toen wat meer binnenlands reizende, waren zij in Pisidiës hoofdstad gekomen.

(*) Gehouden in 1879, ter herinnering aan de Kerkhervorming. De voorafspraak was slechts in enkele trekken vermeld.

Die reis was van den Heere, die ook in Antiochië de eeuwige waarheid in Christus zal doen hooren.

Is het wonder dat de Apostel zich machtig aangegord gevoelt, om ook hier te prediken wat dezen menschen onbekend is, en van Jezus te getuigen? Het is zoo, hij verstaat het: door de offerande van den Christus Gods is de plegtigheidswet van Mozes voor hem afgeschaft en noch aan tempel, noch aan synagoge bindt zich de Geest des Heeren. Maar zijn Zender heeft gezegd: »Beginnende van Jeruzalem, d. i. eerst den Jood en ook den Griek. Hij gevoelt het, de Heere roept hem ook hier om getuigenis te geven. En hij houdt eene rede, en besluit die met dat heilig en heerlijk Evangelie, dat des zondaars regtvaardigheid voor God predikt uit het geloof in Christus, waarvan de hoofdgedachte wordt vermeld in Hand. 13 : 38, 39.

Bij drie punten bepaal ik u, waar ik de rechtvaardiging des zondaars ter sprake breng.

Paulus intreerede te Antiochië.
Luthers boetrede te Wittenberg en Worms.
Der Christenen lofrede in het midden der gemeente.

1. Als wij naar Paulus luisteren, dan hooren wij in hem den rechten Schriftverklaarder, den Heidenapostel met zijn wijd uitgebreid hart, den echt evangelischen geloofsprediker, den onverschrokken getuige der waarheid.

Ik zeg niet te veel en de gemeente stemt het mij toe, als Paulus' rede aller aandacht waardig is.

Neen, ook hier komt hij evenmin als in het prachtige

en wijze Corinthe met uitnemendheid van woorden of van wijsheid; ook hier geen sierlijke rede met keur van woorden, in welke hij over het onverklaarbare heenglijdt of het zoo verwringt, dat het wondervolle wegvalt. Hij verklaart Schrift met Schrift, en doet het met eerbiediging van het bovennatuurlijke, zoo eenvoudig, zoo helder, zoo overredend, dat zijn woord de instemming van zijne hoorders heeft.

Ziet hem, als hij ten teeken dat hij de aandacht vraagt, de hand uitstrekt. Hoort hem spreken tot die Israëlitische mannen en (zoo als hij zich uitdrukt, recht N.-Testamentisch) »allen, die met u God vreest." Hoort de geschiedenis van uw volk, mannen van eene natie, die eertijds in Egypte gebonden waart, maar door God gered. In enkele trekken schetst hij de geschiedenis van tallen jaren, ja, beschrijft hij eeuwen, het tijdperk der richters en der koningen met zijne overwinningen en nederlagen. Hij noemt u eene enkele belofte en hij stelt hare vervulling voor als 't onloochenbaar bewijs voor de trouw van Hem, die aan den grooten David eenen eeuwigen Zoon zwoer op zijnen troon. Een paar volzinnen, en het geheele leven en de bediening van Johannes den Dooper is verhaald, en dan predikt hij den Christus Gods, de zaligheid, door Israël verworpen; den Christus Gods, gedood, in 't graf gelegd, maar opgewekt, van vele zijner jongeren gezien.

Maar die man, die zulk een degelijk Schriftuitlegger is, is ook een man met een ruim hart. Zeker, hij staat hier onder en richt zijn woord tot hen, die zijne maagschap zijn naar het vleesch; voor wie hij wel verbannen zou willen zijn, als 't maar strekken kon om hen te

redden; voor wie hij dag en nacht den Heere aanloopt, terwijl hij met vaderlijk geduld de kracht en den rijkdom Gods predikt. Maar dat herhaald »En gij allen, die den Heere vreest" (vs. 16 en 26) zegt mij, dat, om de gedachtenis aan Israël gewijd, niet vergeten wordt ook wat niet uit Israël is. En dan dat »een iegelijk, die gelooft", (vs. 39) dat ook het woord was des Geestes op den Pinksterdag, hoe spreekt het van een niet eng of bekrompen hart, dat nog met Joodsche vooroordeelen bezet was. Voorzeker, onze Paulus is een barmhartig man.

En evangelisch? Ja, in den volsten zin.

Of zegt mij, wat is evangelisch, indien zijne rede het niet is? Is dàt het dan, als er een in het midden der gemeente staat en niets verkondigt dan den donder van Sinaï en alles maar neersabelt? Is dàt het, als niets wordt vernomen dàn 't woord der barmhartige liefde en de menschen worden genoodigd, zich toch geen sombere denkbeelden te vormen van rechtvaardigheid en heiligheid? Dàt Evangelie, 'twelk van den eeuwigen Zoon des Vaders alleen een volmaakt voorbeeld maakt, een zachtmoedig man, een leeraar zooals er nooit een was; terwijl de waarheid van zijn plaatsbekleedenden zoendood verlaagd wordt tot een verouderd begrip, dat heeft uitgediend? Is dàt dan Evangelie, als men de menschen gerust stelt met eene eindelijke terechtbrenging van allen, terwijl het woord van eeuwig oordeel een hersenschim van zwartgallige menschen genaamd wordt? Als dat Evangelieprediking is, dan heeft Paulus die niet gebracht.

Neen, hij is zoo bevreesd niet om van Gods regt en Gods oordeel te spreken; hij brengt zijne hoorders onder

de schuld, tredende in het voetspoor van Johannes den Dooper. En dan komt hij tot de in eigen oog verlorenen, met het volle woord en het volle licht in Christus, de vervulling der Profetie. Hij zegt dat noch in een geboden plechtigen dienst, noch in eene altijd onvolmaakte zedelijkheid, maar in wat anders de oorzaak des vredes is en roept luide uit: »Zoo zij u dan bekend, mannen broeders! dat door Dezen u vergeving van zonden verkondigd wordt, en dat van alles, waarvan gij niet kondt gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes, door Dezen een iegelijk die gelooft, gerechtvaardigd wordt."

En wat hooren wij in deze woorden nu anders dan wanneer hij zeide: »Lieve menschen, gij zijt verloren, en zoekt dien staat of toestand op te heffen door te ijveren voor de Wet, en door uwen wandel. Naar die Wet brengt gij offeranden; maar zoo komt het nooit tot zaligheid. Gij hebt in den Christus te gelooven, op Hem hebt gij u te werpen. Christus heeft alles betaald. In Hem is de arme schuldenaar rein, heilig, volmaakt voor God."

En hij, die zoo het Evangelie bracht, is ook de onverschrokken getuige der waarheid.

Hoort maar eens wat naar vs. 40 en 41 op de prediking volgt. Voorzeker, noch de scherpe blikken, noch de teekenen van onwil zijn hem ontgaan. En toch, hij die reeds van de Joden zoo veel te verduren had, en in die vreemde stad zoo veel te vreezen heeft, staat evenals eeuwen vóór hem de grijze Habakuk voor zijne tijdgenooten en spreekt ook liefdevol en met de bede in het hart voor hunne behoudenis. Ook roept hij met den ernst der oprechten: »Ziet gij verachters! verwondert u en verdwijnt; want Ik werk een werk in uwe dagen.

'twelk gij niet zult gelooven, zoo het u iemand verhaalt." En dat werk is de tucht en bezoeking des Heeren, die Paulus als de vergelding des ongeloofs met een zienersoog aanschouwt.

Zietdaar Paulus intreerede te Antiochië.

2. En nu behoeft gij niet te vragen hoe op heden de dienaar des Woords tot de keus dezer woorden geleid werd.

De ure toch die ons samenbrengt, roept ons naar jaarlijksch gebruik en naar de behoefte van dat deel des volks, dat Gods eer en waarheid liefheeft, om te gewagen van Gods daden op den laatsten October 1517 en van den getrouwen strijder, wiens naam na meer dan 3 eeuwen nog in gezegend aandenken blijft en wiens arbeid, hoe bekend ook, ik u wil herinneren.

Ik zal de geschiedenis van den Augustijner monnik, die lang meende Gode een dienst te doen, niet van zijne kindsheid af ophalen; noch ook in 't breede de geschiedenis u voorlezen van zijn worstelstrijd en van zijn lijden. Op eenmaal treed ik voor u met den Hervormer, zooals hij reeds tot rust gekomen, al gedenkt hij ook aan zijne zonden, den Heere dankt, die hem met zijne waarheid wilde ontmoeten, en het daarbinnen uitsprak: »De rechtvaardige zal door het geloof leven."

Die nu verloste en in zijnen Heer zoo blijde man beklaagt die arme zielen, die bij duizenden verleid zijn om te gelooven, dat het wel degelijk vergankelijke dingen zijn, zilver en goud, als 't op vergeving der zonden aankomt. Hij voelt de gruwelijke beleedigingen, den Heere aangedaan door de schandelijke aflaat-kra-

merij, gedreven door den schelmachtigen handlanger van den eerloozen Tienden Leo, die het afpersen van den loon der ongerechtigheid met het kleed der godsdienstigheid bedekt en, tegen zijn geweten, aanzegt gerechtigd te zijn om zaligheid te beloven.

Kan de Godsman zwijgen, als het eeuwig omkomen zijne bijgeloovige medezondaren dreigt? Onmogelijk!

Daar staat bij den ingang van Wittenbergs Slotkerk eene groote menigte. Reeds van des morgens 12 uur was dat zoo, en telkens wordt zij grooter. Het rumoer is groot, het gesprek druk; de een prijst, de ander laakt. Men steekt de hoofden bijeen over het schrift, dat daar ginds te lezen is, en allerwege wordt gevraagd van wien toch wel dat geschrift is.

Treedt ook eens naderbij en leest wat daar staat.

In den Naam van Jezus Christus, onzen Heer.

Anno 1517.

I.

»Als onze Meester en Heere Jezus Christus zegt: »Doet boete" zoo wil Hij dat zijner geloovigen geheele leven op aarde eene gedurige boetedoening zijn zal.

II.

Dat woord mag niet van het Sacrament der biecht en voldoening, die van den Priester waargenomen wordt, verstaan worden,

IV.

Daarom duurt berouw en leedwezen, zoolang als iemand mishagen aan zich zelven heeft, namelijk tot den ingang van uit dit, in het eeuwige leven.

VI.

De Paus kan geen de minste schuld vergeven, als maar in zoo verre hij verklaart en bevestigt wat door God vergeven is.

En verder: Degenen zullen met hunne priesters ter helle varen, die meenen door aflaatbrieven van hunne zaligheid verzekerd te zijn. En ieder Christen, levend of dood, heeft deel aan de goederen van Christus en de Kerk, en zulks uit Gods gave, zonder aflaatbrief."

Ziet, wat daar geschreven stond, was eene boetprediking in 95 stellingen, in welke hij met de helderheid en de trouw van een' Paulus zich op de Schrift beroept, en door de liefde van Christus gedrongen, den weg der behoudenis predikt. Dat was waarlijk eene voor dien tijd onmisbare uitlegging van het Pauliuische woord in onzen tekst vervat, dat door Dezen een iegelijk, die gelooft, zalig wordt. Ik weet wel, men heeft hem verweten dat hij naam zocht en eer; maar ik bid u, wat kan daar eerbejag in gelegen zijn, in zake van Godsdienst en Christendom de waarheid te zeggen? Wat kon er begeerlijks in zijn voor eenen man, die geleerd had in 't lijden ook voor de zaak des koningrijks van Christus geen oorzaak van zaligheid te stellen, de gansche Kerk van Rome aan den hals te krijgen? Waarom heeft

hij dan den hem listig aangeboden kardinaalshoed geweigerd? Wat begeerlijks is 't een arm vervolgd man, als 't moet — een lijk te willen wezen, als 't moet, en met zulk eene toekomst voor zich rust en overvloed vaarwel te zeggen?

Zeker, dat is Gods kracht, in welke hij niet zich zelven, maar 't heil van zondaren zoekt; dat is Gods kracht, als hij trots allen strijd alleen staat, tegenover Rome en Rome's gehoorzame dienstknechten, en dat als een gezant, die tot boete en bekeering roept.

O ziet hem staan, den man, voor wien zijne vrienden bedacht zijn, en dien zij te vergeefs zoeken te bewegen niet ter verantwoording te gaan.

Aanschouwt die vergadering met den Keizer aan het hoofd, onder eenen purperen hemel, Ambtenaren, Ministers, Edellieden, Geestelijken, 6 Keurvorsten, 28 Hertogen, 8 Markgraven, 30 Bisschoppen, 2 pauselijke en 5 koninklijke Gezanten!

Daar beleed hij met de waardigheid en de kracht van een Elia voor Achab, van een Johannes voor Herodes, van een Paulus voor Festus en Agrippa, dat hij alleen als richtsnoer in geloofszaken erkent de H. Schrift en sprak hij het gewichtige, onvergetelijke: *Hier sta ik, God helpe mij; ik kan niet anders!* Dat is het woord van eenen boetgezant, onverschrokken in de overtuiging dat zijn God hem riep, die voor dreiging zelfs van grootmachtigen het hoofd niet in den schoot legt. En geen wonder is 't dat, als die prachtige samenkomst uiteengaat, keizer Karel van hem met eerbied getuigt: »Die man spreekt goed; die monnik is zeker van zijne zaak."

Een vaderlandsch dichter *) bezingt die ure voor den Keizer, en brengt Luthers woord aldus over:

Ik spreek in raadsels noch spitsvondigheên.
'k Zal kort en goed mijn antwoord u herhalen.
Herroepen? Nooit! De Paus, een mensch, kan dwalen;
Concilien ook; alleen de Schrift is waar.
Maakt ge uit de Schrift mij tot een leugenaar,
Ik zwijg. Zoo niet, ik predik van de daken,
Al dreigden ook met opgesperde kaken
Mij zooveel duivels als er pannen zijn.
Verbrand mij; ik trotseer de folterpijn.
Hier sta ik dan. God zal mij niet beschamen,
God helpe mij! ik kan niet anders, Amen!

O terecht, gij zult het mij toestemmen, werden Paulus' intreerede te Antiochië en Luthers boetrede op ééne lijn gesteld. Antiochië en Worms hebben de machtige woorden der onverschrokkenen gehoord, die roepen om der menschen bekeering tot God.

En luide prediken zij, dat door Jezus alleen een iegelijk die in Hem gelooft, gerechtvaardigd wordt.

3. En nu des Christens lofrede in de gemeente.

Wat heden gezongen wordt hier en elders, 't is niet den Hervormer ter eere. De man die bij zijn leven verschrikt was door de gevolgen van zijnen arbeid,

---

*) Ten Kate.

bij de beroemdheid die hij verkreeg, heeft die eer evenmin gewenscht, als wij hem mogen vergoden, de R. Kath. kerk hem mag verdoemen. Hij was een mensch en het geheele hervormingswerk draagt daarvan merkteeken.

Maar 't is duidelijk wat ik wil verstaan zien, als ik spreek van onze lofrede. »Wij verstaan u" zeggen sommigen, »en onze lofrede is gehouden, toen wij zongen: Dit werk is door Gods alvermogen." Dat was een lofzang Gode, tot wien wij ook onze gebeden opzenden." En dat is dan der Christenen feestviering en lofrede op den herinneringsdag. Och! feestviering, mager als de koeien en de aren, die Farao eerst in zijnen droom zag. Feestviering, zonder maaltijd. Feestviering, weinig meer dan eene ure van een voor velen bijna gedachteloos zamenzijn. Voorwaar! geen wonder, als Rome met haar »kom!" en men komt, »hoor!" en men hoort, »doe!" en men doet, als Rome met dien prachtigen eeredienst voor sommige Protestanten zelfs aantrekkelijk, zegt: »Uwe feesten zijn maar doode dingen, zonder schijn van leven. De helft uwer leden gelooft de waarheid niet, wil de waarheid niet, door den Hervormer beleden; en de andere helft verwerpt de goede werken en toont geen dankbaarheid."

Er is wel wat waars in, schoon Rome op 't nauwlettends onze schaduwzijde zoekt, en wat zij voor zich zelve vreest, op ons toepast en haar licht zoo dicht mogelijk bij ons brengt, opdat de schaduwen maar te grooter worden.

Maar is dat wat Rome ons voorwerpt, dan zoo onvoorwaardelijk bij allen? Ik kan gerust vragen, en ik vrees niet dat ik een verkeerd antwoord krijg: »Welke lofrede is den Heere waardig?" Want ik weet dat ook hier verstaan wordt, dat het Koningrijk Gods niet be-

staat in woorden maar in kracht en in betooningen des Geestes, die niet geeft te juichen in weldaden, welke niet worden erkend. Door dien Geest verstaat men: De lofzang Gode is een waarachtig christelijk hart, doordrongen van, beheerscht door de waarheid, welke door Paulus gepredikt, door den Hervormer der 16e eeuw weder in eere is gebracht, met haar licht de duisternis doorboorde en met haar licht ook nog onze eeuw bestraalt.

Het is waar, voor velen is het geen licht, dat woord, te Antiochië gepredikt en aan Wittenbergs Slotkerk aangeslagen; het woord, dat de gerechtigheid en zaligheid alleen in Christus stelt, als in den Rechtvaardige. Maar toch is er nog een volk, dat God den Heere om deze gerechtigheid hartelijk liefheeft, en het bevestigen wil en zal, dat het uit dankbaarheid door eenen God verheerlijkenden wandel Hem wil prijzen, omdat Hij in Christus rechtvaardigt van alles, waarvan zij niet konden gerechtvaardigd worden door de meest getrouwe naleving van Mozes' Wet. Zij hebben dat Woord lief en allen, die dat Woord beminnen. Zij brengen dat Woord tot anderen en zeggen, evenmin als Paulus en Luther: »Ben ik mijns broeders hoeder?" Zij zoeken elkander op en worden met dat Woord van Christus in het hart en op de lippen andere Barnabassen, zonen der vertroosting! Daar is bij de smeeking voor zich zelven ook eene bede voor gezin en gemeente, voor Rome en Heidenwereld. En Hij, die gezegd heeft: »Bidt en gij zult ontvangen," die gezegd heeft dat het licht in de duisternis schijnen zou, zal geven wat het hart zijner kinderen vraagt.

Dan komt de gemeente biddende te zamen.

Dan vloeien de jongelingen en dochteren te zamen.

Dan zwijgt de stem der brooddronkenheid, en vragen velen om het Brood des levens. Dan roept men elkander toe: »Deze en die is aldaar geboren."

O mijne medereizigers! Laat geen stilzwijgen bij u zijn! De weg der verlossing is te heerlijk, dan dat wij dien niet voor anderen zouden beschrijven.

Het blijke dat er nog kinderen der Hervorming zijn, die de waarheid, door Paulus genoemd, door Luther gepredikt, liefhebben met geheel hun hart. Hij, de Heere! geve ook u te zeggen, al kost het strijd en lijden: »Hier sta ik. Ik kan anders niet; God helpe mij!" *) Amen.

---

*) Van het toepasselijk woord vond ik slechts enkele opmerkingen.

J. G. V.

HET EINDE ALLER DINGEN NABIJ.

(1 Petr. 4 vs. 7 en 8*a*.)

1 Petr. 4 vs. 7 en 8a.

En het einde aller dingen is nabij: zijt dan nuchteren, en waakt in de gebeden.

Maar vooral hebt vurige liefde tot elkander.

Het heugt mij nog goed, dat ik ongeveer een jaar na den Fransch-Duitschen oorlog eenen Parijschen reiziger ontmoette. Ik vraagde hem, of de ellende en de invloed van den doorgestanen jammer nog niet duidelijk zichtbaar waren in de zoo fel benauwde stad? Hij zag mij lachend aan. »Nu ja, een enkel paleis is nog niet voltooid; maar nu wij maar eenmaal die grappenmakers kwijt zijn, (hij bedoelde de Duitschers) zal Parijs zich weldra weer opheffen. En voorts, men eet en drinkt er, men slaapt en danst er als altijd, nacht en dag; 't is weer het oude Parijs." Die man was een type van onverschilligheid en lichtzinnigheid.

Wonderlijk, zeide ik bij mij zelven, onverklaarbaar; zoo veel luchthartigheid, terwijl men nog kort geleden zulke slagen ontving! En toch erg onverklaarbaar, zoo heel onverklaarbaar, zoo heel ongeloofelijk zal het ons niet zijn, als wij geen vreemdelingen zijn in eigen hart, en niet blind zijn voor de geschiedenis van eigen leven.

Het moge waar zijn, ons volk is in den regel stemmiger, het loopt zoo hard niet, besluit zoo haastig niet, zingt zooveel niet. Men zegt: dat zit in 't bloed. Maar is het daarom bedachtzamer? Wij hebben in ons land ook bange tijden doorleefd: de gevreesde cholera,

de pestaardige pokziekte, booze koortsen, watervloeden waren zoovele middelen om tot nadenken te brengen. Is ons volk een volk van menschen, die op hun einde letten? Gelooven wij dat onze dagen een handbreed gesteld zijn? Is het leven alleen onzeker geweest voor hen, wier doodberichten tot ons kwamen, ook weder in dezen jaarkring? Is het alleen wisselvallig voor menschen op hoogen leeftijd; voor den treurigen lijder, wiens kracht vergaat?

Dat weet gij beter en daarom was het de betuiging ook »Gelijk het gras is ons kortstondig leven"; als eene bloem des velds: 's morgens prachtig, 's avonds verdord. Gij stemt in met de betuiging van den Christus, dat Hij komt als een dief in den nacht. En ziet, morgen zal 't ons weder zijn als ware ons leven een krachtige eik, geworteld in een rotsgrond en we gaan daarheen, als konde niets ons deeren. En daarom, het is 's Heeren eisch en 's dienaars ambt èn tot zich zelven èn tot zijne hoorders van deze dingen te spreken.

Maar zal ik nu mij begeven tot het eindeloos herhalen der waarheid van 's levens vergankelijkheid? Och, laat mij liever in herinnering brengen wat de Christus Gods van ons wil en in zijne gemeente werkt uit kracht van 's levens vergankelijkheid.

1 Petr. 4 : 7 en 8*a*.

»En het einde aller dingen is nabij: zijt dan nuchteren en waakt in de gebeden. Maar vooral hebt vurige liefde tot elkander."

Wij lezen dat op den Pinksterdag een scherpe pijl indrong in de harten van 3000 menschen. Het was de pijl des Woords, door den Geest gericht op het hart, zoowel van de toen vergaderde Jodengenooten uit Pontus, Azië, Cappadocië, Bithynië, als van Parthen, Meders en de bewoners zoo wel van het oostelijke Elam als van het zuidwestelijke Lybië, en van zooveel verstrooide Joden.

Wat machtige vertroosting en sterkte hadden die menschen niet noodig in den wordenden strijd. Aan de eene zijde stonden de Joden, aan de andere zijde de Heidenen, tegenover hen. Och, die pas bekeerden waren nog zoo jong, zoo onbedreven, zoo spoedig verschrikt; en daarom wijst de Apostel ze gedurig op de macht en de trouw van Jezus. Hoe vaderlijk onderwijst hij hen, als hij met ernst spreekt over de noodzakelijkheid van eenen eerlijken wandel, opdat de God dien zij beleden, in hen werd geprezen, en het blijken mocht dat zij gebouwd waren als levende steenen. Hij vermaant hen tot geduld in al hunne beproevingen en dringt die verplichtingen bij hen aan door te wijzen op de naderende komst des Heeren.

Hij wil dat zij met diepen ernst zullen aangedaan zijn en zegt: »Het einde van alle dingen is nabij." Wij moeten weten dat het toen 't jaar 67 was van onze jaartelling. De vernietiging van den Joodschen burgerstaat, toen zeer geschokt en reeds onkenbaar, was nabij; de teekenen der ontbinding waren duidelijk en in dien nood zouden ook de Christenen, vooral die uit de Joden, deelen. Zij moesten op alles voorbereid zijn. Zij wisten van 't gedreigde oordeel, maar helaas! zij waren nog zoo aardschgezind. Tegen dien aanstaanden nood

hadden zij zich, om niet arm uit te gaan, in allerlei verborgene plaatsen schatten begraven en kleederen bijeengebracht. Zij zijn dezelfden tot wie Jacobus zeide: »Welaan nu, weent en huilt over uwe ellendigheid. Uw rijkdom roest in den grond; uwe kleederen zijn nu reeds door de motten aangedaan." En daarom die vermaning: »Het einde van alle dingen is nabij!"

Zij zouden een arm, hulpeloos, gejaagd volk zijn. Daarom zijt nuchteren; onmatigheid maakt traag en vadzig, en een traag lichaam maakt een trage ziel, en een trage ziel waakt niet, en bidt niet. Het betaamde hun dus nuchteren te zijn, opdat zij met het gevaar voor de deur niet in doffen slaap mogten zinken. Vooral hebt vurige liefde tot elkander! Het mogt met hen niet zijn als onder de Heidenen. In eenen tijd van nood behooren de harten één te zijn: een gevaar of een nood, in onderlinge liefde gedragen, valt lichter, want de liefde zal menigte van zonden bedekken. Verstaan wij het wél, dat zegt niet, dat als men lief heeft en elkanders lasten draagt, dit onze schuld bij God uitdelgt; het zegt niet, dat wij onvoorwaardelijk uit trage toegeeflijkheid het kwaad van anderen maar goed moeten noemen en alle ongerechtigheid maar verontschuldigen en dekken, dat is de ware vriendschap niet. Het ziet op verdragen en vergeven van beleedigingen, die ligt tot verbittering kunnen leiden, waardoor de liefde wordt uitgebluscht, en zoo dat ook niet, toch verkoud, en de vijandschap gevoed wordt.

Verder zegt Petrus: »Zijt herbergzaam," begint u nu reeds daarin te oefenen. En teregt! Reeds begonnen de vijandschappen en de vervolgingen; weldra zouden de

Christenen verdreven worden van huis tot huis, van stad tot stad; dan zou die herbergzaamheid onder elkander noodig zijn. Zij moesten ook deze eigenschap der christelijke liefde toonen, en dat zonder murmureeren; het moest hun eer en voorrecht zijn elkander bij vervolging op te nemen. Zietdaar mijne Vrienden! u des Apostels bedoeling verklaard.

Zegt nu iemand: »Maar wat sombere herinnering, die herinnering aan den dag van 's Heeren komst; zij is toch al lang voorbij, Jeruzalem is van de Heidenen vertreden." Ik antwoord: Er is nog eene andere komst. Ja, zegt gij, ten laatsten dage, maar het staat niet te zien dat dit zoo spoedig en in onzen tijd zal plaats hebben; eer die komt moeten nog millioenen tot de kennis der waarheid gebracht worden en ach! wat gaat dat traag! Het is zoo, en 't is dwaas als de menschen boekdeelen of tractaten schrijven ten einde te bepalen wat de verborgenheid Gods is; maar is er nog niet eene andere komst des Heeren? Is niet de Heere voor die menschen gekomen, wier doodstijding ons aan onze woningen gebracht is? En waar spraken de rouwklagers van? Was, hoewel die tijdingen vaak met al de kenmerken van gewoonte aan dat ambt eigen gebracht, en meest met koelheid aangehoord, of met een »wel, wel, ik heb hem of haar nog kort geleden gezien", was daar toch niet een heel verhaal van lijden in? Een ijverig huisvader weggeraapt te midden van allerlei bemoeienis en zorg, terwijl nog zooveel voornemens in 't hart en op de lippen waren voor een dag, die voor hem niet meer komen zou! Als een bloem des velds glansde in alle pracht, die de Heere op de jeugd kan leggen, eene dochter, de blijdschap des

gezins, die vader de rimpels der zorgen van 't voorhoofd kustte en de moederlijke zorg verligtte; maar gelijk aan Jona's wonderboom de worm, zoo knaagde een verdervende krankheid aan dat jeugdig leven, de oogen kregen vaak zoo'n vreemden glans, de wangen gloeiden om straks weder te verbleeken. En al gebood ook de medicijnmeester voorzichtigheid, vol verwachting en plannen ging zij de toekomst tegen; maar de vermoeidheid nam toe en hoe ook telkens zich de woorden herhaalden, die als van iets voorbijgaands spraken, en van de hoop op de lente, eindelijk kwam toch de rouwklager met zijn zwart geleide om 't lijk te halen.

Onmisbaar was de echtgenoote, maar als een dief in den nacht kwam de eischende dood, die weldra ginds eene boot omkeert en een schat van menschenlevens in zee werpt: mannen en jongelingen in den afgrond stort.

Die doodsengel was Gods bode, en daar de God van onzen adem op ons allen een heilig recht heeft, zegt het mij, is dat woord der waarschuwing aangaande het »nabij" voor ons van 't einde aller dingen ongepast of voorbarig?

En als hij komt, dan wordt alle eer en alle vermogen tot niet; de gebouwen op welke men trotsch, de ondernemingen, de schepen op welke men moedig was, de akkers naar welke men zich moede liep, de welvaart in zaken die ons het hoogste was, het huisraad dat men gepolijst, de schat dien men vergaderd, het sieraad waarmede men zich getooid heeft, dat alles verdwijnt voor uwe oogen, het zonlicht wordt dan donker, terwijl van uw lichaam de ziel zich afscheidt. Och, waarom dan 't uur

van die komst des Heeren zoo verre gesteld, en den genadetijd zoo doorgedarteld? Waarom het dan toch zoo maar gelaten bij dat »wel, wel, die ook al weg!" en 't niet ter harte genomen wat die prediker, die rouwklager u aanzeide.

Waarom dan gezegd: »Och! leeraars-sprookjes om 't volk bang te maken en in toom te houden, die een nadenkend mensch leert verachten." Maar blijft dat uw woord en meening? Goed, menschen! goed, spreekt maar met de taal, die in onze dagen hoe langs zoo meer gehoord wordt; veracht het woord der waarschuwing maar; gaat maar onder alle doodstijdingen door; trapt het woord der vermaning maar in 't slijk. Goed, menschen! doet dan maar naar hartelust; handelt, hanteert, koopt, verkoopt, vischt, bouwt, lacht, spot, vermaakt u, eet, drinkt, leeft, slaapt, zwoegt, tot gij krom van arbeid en zat van vreugde er bij neerzinkt en van de ure der rekenschap als van een droombeeld spreekt; maar weet nogtans dat het einde van alle dingen voor ons nabij, misschien zeer nabij is!

En van waar die verschrikkelijke en ijzige onverschilligheid? Ach! de menschen gelooven waarlijk niet, of niet recht, dat er een God is; ook is dat woord altijd een woord, dat op een ongelegen tijd komt. De dingen aan welke een einde moet komen, zijn juist de gewenschte, en daarom mag niet van het einde gesproken worden. Zij gelooven niet aan de zaak der verlossing in Christus, en daarom is er geen liefde; want de liefde vraagt opofferingen, en al spoedig vreest men dat het op arm worden zal uitloopen.

Neen, dat zijn waarlijk geen merkteekenen des inwonens in het hart van Vader, Zoon en Heiligen Geest. Dat zijn evenmin kenteekenen van als vreemdeling hier beneden te verkeeren; geen bewijzen van het nuchteren zijn en het waken in den gebede, dat altijd gepaard gaat. Als de liefde Gods niet in het hart is uitgestort, dan hoort men 't met een doodelijke ongevoeligheid aan, dat al weder een mensch, met ons van denzelfden God geschapen, werd gesteld voor Hem die rechtvaardig oordeelt; dan laat men de kranke Lazarussen voor zijn deur liggen en zingt het oude lied: »Ben ik mijns broeders hoeder?" dan is men inwendig verblijd over anderer ongerechtigheid, omdat bij die, onze gerechtigheid en bestendigheid te meer mag uitblinken.

Nog eens, daar wordt te vergeefs gezocht naar bewijzen van het leven in de vreeze Gods. 't Zijn luide getuigenissen, dat zij ons vreemd is, de liefde van Christus, die door zijnen Heiligen Geest in zijne gerechtvaardigden woont. — Gansch anders toch is het daar.

Bij het diep ontzag voor Gods heiligheid en zijn oppermachtigen wil is er een oprecht geloof aan de waarheid, dat Hij eenen dag gesteld heeft, op welken Hij den aardbodem rechtvaardig zal richten door Hem, wien het oordeel is overgegeven. Maar daar is ook een betamelijk verlangen naar het aanbreken van den dag, op welken een einde zijn zal aan den afval. Ook onze Catechismus brengt dat ter sprake, als hij het antwoord geeft op de vraag: »Wat troost u de wederkomst van Christus?" Dat antwoord is als hard en onvoegzaam bestreden, als onvereenigbaar met de christelijke liefde. Maar letten wij er wel op. De onderwijzer zegt niet:

Zie, daarom verheug ik mij zoo, omdat mijne vijanden eens zullen branden, of aan het eeuwig oordeel zullen prijs gegeven worden." »'t Zou onchristelijk zijn." Maar dit, zegt hij, »is mijn troost, dat Jezus macht en heerlijkheid zullen zegevieren," dus ook, dat er een einde komt aan den tegenstand tegen de waarheid, een einde aan de duisternis der afgoderij, een einde aan het vervolgen om der waarheid wil en aan het storten van der martelaren bloed."

En omdat de Christen naar Gods verheerlijking op aarde verlangt, bidt hij gedurig en oprecht: »Uw koningrijk kome" en verheugt zich over elk God verheerlijkend verschijnsel op dit gebied; al ontmoet hij maar één geopend oor, al ziet hij maar als vrucht van het woord der liefde één traan. En de liefde Gods verbiedt hem te zwijgen van den dag der toekomst en van den grooten God en Zaligmaker, en tranen vlieten af uit zijne oogen, omdat er nog zoo velen den weg des Heeren vergeten, en omdat zij niets meer gelooven, met 't heilige spotten. O, daar is zoo'n diep mededoogen met hen die, als in de dagen van Noach en Loth, maar eten en drinken en dartelen, terwijl de Rechter voor de deur is en alles verkondigt dat het einde van alle dingen voorbereid wordt.

Maar, daar heeft men ook acht op zich zelven en waakt en bidt, en dat met te meer ernst en aandrang, hoe meer het hart van zijne arglistigheid en boosheid overtuigd is. Men zegt daar tot zich zelven wat eenmaal een Apostel schreef: »Dewijl dan deze dingen vergaan, »hoedanigen behoort gij te zijn in heiligen wandel en »godzaligheid!"

Zij verstaan dat in de veelheid der onderdanen 's Konings heerlijkheid bestaat. Zoo gaan zij uit en terwijl zij het dagwerk volbrengen, werken zij het werk des Heeren, het Woord des heils op de lippen, de bede der liefde in het hart en geven voor zondaren getuigenis van hunnen eeuwigen en eeuwig trouwen Koning.

Zij verstaan Jezus' woord: »Zet u niet neder in de eerste plaats," en ook dat andere: »Noodig armen, blinden, kreupelen en die niet hebben om u te vergelden". Daar is een weldoen om Gods wil en men verstaat den Heere, sprekende van dien beker koud waters.

Mochten zij die in Christus roemen, maar altijd vragen wat tot zijne eer dient, en vreezen voor al wat zijnen wil wederstaat, en den weg tot vrede der ziel toemuurt.

Mochten zij maar niet zoo onverschillig loopen voorbij de plaatsen, waar eene stem zegt: »Geef getuigenis," en niet zoo alles als beleediging beschouwen en toerekenen.

Mochten zij zich maar niet willen redden met eene ter kwader uur aangewende waarheid, dat het Jezus alleen is, die redt, en dat Hij zijn werk wel volbrengen zal.

Mocht de uitvlucht van den luiaard: »Heere! een leeuw," de taal van de dienaren des Woords niet zijn, maar ook niet van hen, die worden onderwezen.

Of zegt het mij: »Waartoe stort Jezus zijne liefde uit in de harten?

Wat is het doel, dat Hij aan zijne gemeente eene tong geeft? Zwijgen?

Waartoe u bekend gemaakt met zijn Woord?

O, de gemeente worde maar diep ingeleid in het geheim der liefde van Christus, dan zal zij ook liefhebben, en eene gevraagde aalmoes voor den armen Christen wordt niet geweigerd.

Door barmhartigheid spreekt zij, in ontferming breidt zij den vleugel uit over hen, die niet weten waarheen.

Zalige toestand, genadig voorrecht: met Jezus gaan en staan, waken en slapen; dan wacht men onder alle levensstormen en 's vijands geweld het einde rustig af, en de wandel in verloochening van zich zelven, voor het vleesch zoo pijnlijke verloochening! wordt als Gods werk gekroond met eeuwige rust.

AMEN.

DE MENSCHWORDING VAN GODS ZOON.

(Luk. 2 : 1—7.)

Luk. 2 : 1—7.

En het geschiedde in diezelve dagen, dat er een gebod uitging van den keizer Augustus, dat de geheele wereld beschreven zou worden.

Deze eerste beschrijving geschiedde, als Cyrénius over Syrië stadhouder was.

En zij gingen allen om beschreven te worden, een iegelijk naar zijne eigene stad.

En Jozef ging ook op van Galilea, uit de stad Nazareth, naar Judea, tot de stad Davids, die Bethlehem genaamd wordt, (omdat hij uit het huis en geslacht David was)

Om beschreven te worden met Maria, zijne ondertrouwde vrouw, welke bevrucht was.

En het geschiedde, als zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zoude.

En zij baarde haren eerstgeboren zoon, en wond hem in doeken, en leidde hem neder in de kribbe, omdat voor henlieden geene plaats was in de herberg.

Hoe dikwerf reeds de zon op den Kerstdag voor ons lichtte, dat zeggen ons de jaren die wij tellen, sedert wij met verstand konden lezen of mochten hooren wat in Bethlehem geschied is. Sedert dien tijd werd deze gebeurtenis ons nu door dezen, dan door genen leeraar verhaald, en een iegelijk leidde daaruit op zijne wijze een woord van toepassing af. Juist het gedurig wederkeeren van dit en van andere feesten der Christelijke Kerk maakt het voor den leeraar, die voor de gemeente optreedt, noodzakelijk, zal hij gelijk zijn aan een die niet alleen oude maar ook nieuwe dingen voortbrengt, om die gebeurtenis wél te overwegen en van meer dan ééne zijde te beschouwen. Want, als alleen de wondergeschiedenis jaarlijks wordt voorgelezen, en op eenige telkens terugkeerende bijzonderheden wordt acht geslagen, hoe kan de dienaar de belangstelling verwachten, die de zaak eischt, en hoe zal hij kunnen bidden en hopen dat zijn werk gezegend zal worden? Hoe zal hij spreken naar de behoeften des tijds, die toch altijd voortgaat met zijne bezwaren tegen Gods getuigenis in te brengen, als

hij het woord van den Apostel Paulus laat gelden om zijne traagheid te bedekken: »Dezelfde dingen aan u te »schrijven, is mij niet verdrietig en het is u zeker."

Moet hij er geen acht op geven dat, al weet de gemeente dat Christus geboren is, zij ook moet weten dat Hij in haar geboren is? Moet hij niet bedenken dat de wetenschap van tijden en omstandigheden nog geen leven in Christus met zich brengt? Ja, het kan goed zijn en stichtelijk aan te wijzen hoe nederig Hij komt; hoe Gods hand blijkt in het door keizer Augustus gegeven gebod; hoeveel smart reeds zijne eerste schrede in de aardsche loopbaan Hem brengt, waar er zelfs voor Hem geen plaats is in de herberg. Maar is dat dan het eenige wat af te leiden is uit wat in Luk. 2: 1—7 vermeld wordt?

O, als wij dit bij 't licht van Gods Geest lezen, dan zal ons daaruit nog zoo veel duidelijk kunnen worden. Voor het minst wil ik daaruit aanleiding nemen om te spreken over de drievoudige geboorte van den Heere Christus.

Zijne geboorte uit den Vader, eer de wereld was.
Zijne geboorte in 't vleesch, toen Maria Hem baarde.
Zijne geboorte door den Geest in het hart.

1. Ik zeg »Zijne geboorte uit God, eer de wereld was." Deze wensch ik ter sprake te brengen. Ik weet wel, ik waag mij op een donker gebied; ik spreek van voor het menschelijk verstand onbegrijpelijke dingen, maar toch mag ik ze zeggen, want 't is het getuigenis Gods. Ja, ik moet ze zeggen, want het staat in het naauwste ver-

band tot onze zaligheid. En te minder kan ik daar buiten, omdat menigeen in onzen tijd zich het recht aanmatigt te vragen: »Maar wie zijt Gij toch, kind van Bethlehem! dat Gij mij een Verlosser zoudt kunnen zijn; Gij die niet eenmaal u een plaats kondet verschaffen om het hoofd neder te leggen." O als Gods eer ter harte gaat, en men wenscht zijn Woord in eere te houden, men zal het hoog opheffen en luide uitspreken, en daaruit bijeen brengen al wat getuigenis geeft van het kind van Bethlehem als van den eeuwigen God. Van Hem gewaagde reeds het Paradijs; toen reeds werd Hij beloofd, ja! als het Zaad der vrouw. Toch is Hij dezelfde, van wien Ps. 2 meldt als van den Zoon door den Vader gegenereerd, die in den schoot des Vaders was, den Vader kent, den Vader openbaart. Ja, nederig geboren, armelijk in eene kribbe gelegd, maar toch dezelfde, van wien Jesaja door den Geest betuigde, waar hij in den geloove de vervulling der goddelijke belofte zag: »Een Kind is ons ge»boren, een Zoon is ons gegeven en de heerschappij is »op zijnen schouder en men noemt zijnen naam: Wonder»lijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vrede»vorst!" — Als dat Kind groot geworden is, zal men het getuigenis uit den hemel over Hem gegeven, hooren: »Deze is mijn geliefde Zoon!" Dan zal het bevestigd worden, dat het Hem ligt is de zonden te vergeven; dat Hij macht heeft wat dood is op te wekken; dan zullen wij Hem zien staan tegenover eenen blindgeborene, en Hij zal het bewijzen dat Hij maar te spreken heeft, en het is er; te gebieden, en het staat er!

Het is waar, velen de voetstappen drukkende der volgelingen van Arius en Socinus, prediken Hem als het

voornaamste schepsel Gods, of zullen Hem verkondigen als den Zone Gods, alleen om zijne voortreffelijke eigenschappen. Maar blijven wij bij het Woord! Wordt Hij ons dan niet gepredikt als degene, die reeds door Abraham werd aangebeden; die Israël leidde; die David tot eenen herder was; die Daniël troostte; die tot zijne vijanden zeide: »Eer Abraham was, ben Ik;" die zijnen jongeren met een krachtig »Amen" zijne eenheid met den Vader betuigde; wien alle macht gegeven is in hemel en op aarde; die alle dingen draagt door het Woord zijner kracht; die in den raad des vredes was het verbond zijns volks. Toch 'tzij hier Gods Woord bij Lukas getuigt van het kind van Bethlehem, (de vervulling van Micha's profetie) 'tzij Johannes spreekt van het Woord, dat in den beginne bij God en God was, door hetwelk alle dingen zijn gemaakt, 't is om het even. Het geeft getuigenis van denzelfden, maar toont dan ook duidelijk Jezus voorbestaan en dus de heerlijkheid van dat Kind in de kribbe, van welks komst de gemeente heden gedachtenis viert.

En als die Godheid, en dus dat voorbestaan niet wordt geloofd, daar is geen troost in Christus mogelijk. Och, een voorbeeld van heiligheid navolgen, is een moeielijk, wat zeg ik? een onmogelijk werk; het »doe »dat en gij zult leven" nog te moeten hooren, waar het ook van hart geldt; »Arglistig is het en doodelijk," het is een hopeloos werk. Neen, de Christus, die mij verlossen zal, moet ook zijn de waarachtige God en het eeuwige leven! Die moet Gods kracht en Gods gerechtigheid wezen; zal ik voor Bethlehems Wonderkind nedervallen. Moet ik bij uitwendige armoede inwendige heerlijkheid

zien, er moet een eeuwige arm zijn, die mij uit de diepte der geestelijke onkunde uitrukt of uitgerukt hebbe. Als ik die macht niet in Jezus zie, dan wil ik liever niet naar Bethlehem geleid worden; want wie wil gaarneteleurstelling, eene teleurstelling, die den zondaar wachten moet, als het kind in doeken niet is de waarachtige God. Want tot de redding vanden eeuwigen dood behoort eene eeuwige kracht, en toteeuwige kracht behoort eeuwig bestaan.

2. Maar ik heb ook op dezen feestdag te spreken van het feit der geboorte in het vleesch.

De Zone Gods werd mensch. Hij heeft der broederen natuur aangenomen, om in die natuur het recht der wet te vervullen. Komt, gaat met mij mede. Ik leid u ja! een onaanzienlijken stal binnen, omdat Hem, die alles het zijne kon noemen, geen andere plaats vergund wordt; maar bij al dat onaanzienlijke is de Godspraak van den ouden dag vervuld: »Eene maagd is zwanger »geworden en heeft eenen Zoon gebaard." Dat kind daar nedergelegd, het is de vervulling van de woorden Desgenen, die alles vervult. De volheid des tijds kwam; het mannelijk kind verscheen tot verbazing van de eerst kleingeloovige Maria, maar ook tot heerlijkheid, licht en blijdschap van Jood en Heiden.

Hij kwam daar, schier onopgemerkt; maar God die het eenen keizer als 't ware gebood de vermelde volkstelling te verordenen, had daar duidelijk zijne hand in. Vandaar de reize naar Davids stad; vandaar die reize misschien door Maria met vrees, maar in Gods kracht gelukkig volbracht; vandaar dat alles hier armoede is,

opdat het blijke dat Gods koningrijk niet van deze wereld is.

Toehoorders! ik bepaal u niet bij de geschiedenis in elk harer woorden, maar bij de hoofdzaak: de geboorte van Christus in het vleesch. En zegt niet dat het al vrij onverschillig is, of men dat als waarheid erkent; want noemt een apostel des Heeren die niet »de verborgenheid der godzaligheid"? Staat daar niet door den Geest: Alle geest, die belijdt dat Jezus in het vleesch gekomen is, is uit God? Noemt hij niet dit de geest van den Antichrist, als deze geboorte ontkend wordt, en de noodzakelijkheid van Jezus menschwording?

En dat immers met recht! Want als de Zoon van God niet in Bethlehem geboren werd, zegt mij dan dat ik maar afkom, dat ik maar een' anderen werkkring kiezen moet, dat ik maar ophoude uwe kinderen te onderwijzen, dat het mij dan niet gevraagd worde uwe kranken bij te staan. Want de grondslag van de leer der godzaligheid is gebouwd op Christus menschwording, geworden uit eene vrouw, geworden onder de wet, opdat Hij degenen, die onder de wet waren, verlossen zou en zich zelven een volk zou reinigen, dat ijverig is in goede werken. O, als dan de Zone Gods zich mensch heeft gemaakt, en Hij die van den Heiligen Geest ontvangen werd, in nederigheid geboren wilde wezen, zóó nederig, ja, zóó verachtelijk, dat de wereld van Hem zegt: »Hij is toch maar Maria's onwettige zoon," dan moge zijne liefde ons hart roeren, deze liefde ons hart dringen om Hem weder lief te hebben en ons zelven aan Hem te geven.

Of zal Hij dit niet kunnen eischen? En zal dit niet de vrucht zijn van de liefde tot Hem, die in de wereld kwam om zich aan der menschen smart te onderwerpen, hunne schuld te dragen, voor der zijnen zonden te betalen? Wordt het ons niet geleerd dat Hij onbevlekt is ontvangen en geboren, opdat Hij door zijne vlekkeloosheid de schuld, waarin wij ontvangen zijn en geboren, voor Gods aangezicht zou bedekken? Ontbrak aan dat Kindeken niet een passend kleed, opdat zijne gemeente voor Gods aangezicht met zijne gerechtigheid mocht bedekt zijn? O zeker, uit dit oogpunt beschouwd, kan de gemeente de menschelijke geboorte van Christus niet missen. Omdat daarin de grondslag des heils gelegd is, heeft zij een heilig recht op dezer waarheid prediking.

3. Maar die gebeurtenis blijve ook in gedachtenis, omdat zij ons bepaalt bij de noodzakelijkheid zijner geboorte in ons.

Als heden op vele plaatsen die uitdrukking wordt gebezigd, zal zij lach verwekken, en de een zal den ander afvragen hoe zulk eene uitdrukking te verstaan is. En als de dienaar des Woords dan zegt dat die uitdrukking volkomen in overeenstemming is met Gods getuigenis, dan zal er al meer aanleiding zijn om dat woord te bespotten.

Maar neen! niet alzoo, waar dat Woord gekend wordt en geloofd. Daar toch weet men dat dit zijn van Christus in zijne gemeente eene uitdrukking is, gelijkstaande met die: het leven te hebben in zijnen naam. Die weet dat Hij van zich zelven als van den waren wijnstok sprak en van zijne eenheid met de zijnen, als Hij hen de ranken

noemde; — die weet dat Hij het geloof bedoelde, als Hij zeide: »Zij in Mij en Ik in hen;" — die weet dat Paulus zegt, en niemand zal ooit met grond van hem kunnen zeggen dat hij raast, »Christus leeft in mij;"— die weet dat dit hetzelfde zegt als met zijne gerechtigheid bedekt te zijn, die leert ook verstaan dat het met het mindere niet kan. Want immers in Christus te gelooven zegt niet aan te nemen dat Hij er geweest is; het zegt toch nog wat anders als eenige oogenblikken bij Bethlehems kribbe te staan en de armoede van dat Kindeke te beschouwen, en dan in den geest eenige oogenblikken te verwijlen bij der herderen blijdschap en der engelen zang. Want al staan wij ook verbaasd bij de hemelheerlijkheid, die van Gods boden afstraalt, waar zij der menschen verlossing door Gods welbehagen bezingen, wij zijn daarom toch nog niet verlost. Zullen wij toch kunnen gelooven dit te zijn, dan moet Jezus ons volkomen gered hebben en herschapen tot anderen, dan die wij van nature zijn. Zijne gerechtigheid zal ons toch moeten zijn toegerekend. En kunnen wij dat niet aannemen zonder het geloof, dat geloof is toch nog iets anders dan op een feestdag als deze mede te juichen, om weldra alles te vergeten en zijne vreugde te vinden in eene wereld, die voor den Zoon des menschen in zijne geboorte geen kleed en geene legerstede over had.

O men zegt zoo dikwijls: »Hoe! zou Christus ook niet voor mij geboren zijn? Als Hij voor u geboren, als ook u dat Kind gegeven is, op welks schouders de heerschappij is, dan blijkt het daarin dat gij naar Hem vraagt en zonder Hem niet leven kunt. Als Hij zich voor ons in allerlei ellende heeft gestort, en daarin eene liefde

openbaarde, die aller engelen lof niet kan uitspreken, dan zal de dankzegging zijner gemeente zich uitspreken in eenen ootmoedigen en godzaligen wandel. Dan prijst men God in zijn Woord; dan vraagt men, dan dorst men naar de gerechtigheid, die Hij geeft; dan is er een gedurige bede om Jezus te zien en verblijdt men zich in het werk der verzoening. Dan kent men geen rust, eer voor ons een leesbare brief der verlossing geworden is wat in Luc. 2 staat, en wat gij uw kinderen laat lezen of als huisvader zelf voorleest.

Ziet, de ootmoedige erkentenis van schuld, die in het hart der herders was, van welke wij weldra zullen hooren, en die het kenmerk was dat zij de verlossing verlangden, zal ook ons het merkteeken zijn dat Jezus tot ons en in ons gekomen is, zoo waarachtig als het dezen mannen werd aangezegd: »U is de Christus geboren." Want Hij ziet toch en let op hetgeen nederig is van hart.

Die op den tijd der verschijning van den Christus Gods geen verlossing vonden. in eigene geregtigheid en geen verwachting hadden dan alleen van God, die het beloofd had, en tot wien zij riepen, zij zagen zich eensklaps de blijdste boodschap gebracht en zijn gered geweest.

Toch. dan is Jezus niet verre. Wat zeg ik? dan is Hij met zijnen Geest, genade en waarheid reeds gekomen, als wij gevoelen en gelooven dat niets ons meer overblijft om daarop de hope der verlossing te bouwen. Als onze vijanden ons te machtig zijn geworden om ze te overwinnen, maar ook onze gerechtigheid te ongerechtig om ons op haar te verlaten.

Als de dag aan den dag de vernieuwde ervaring brengt van onze dwaasheden en ons onvermogen ten goede.

Als wij leerden niet meer tot gebroken bakken te vluchten, die geen water houden ; als wij leerden reeds menigen rietstaf te laten varen, leerden tot God te roepen en het ware leven van God te vragen, en alles schade te achten om de uitnemendheid van Christus, dan kan van ons gezegd worden: »Christus is daar geboren!"

En dat dit getuigenis ook van ons kunne gegeven worden, is het noodzakelijkste. 't Is het ééne noodige.

Maar helaas! hoevelen bekommeren zich daarover niet. Ja, het werd weder kerstfeest, maar nog niet voor hen.

De donkere dagen, dagen zonder zonnestraal en zonder groeikracht, zijn een beeld van de treurige gesteldheid des harten, waarin even als nu des morgens het licht zich te vergeefs laat wachten. Helaas! dat hart is bij velen koud voor de liefde van Bethlehems Wonderkind, en toch tot zaligheid onmisbaar Kind, en doof voor de stem des Heeren, gelijk deze wanden kil en doof. En wat moet dan daaruit worden, bij dat redelijk verstand u geschonken, bij die stem des gewetens door u vernomen, bij het zuivere Woord in Christus u gepredikt?

Och, als God het bezoekt; och, als de genadetijd zal zijn heengesneld; och, als de Engel des doods u ten rechterstoel wenkt, zal het zoo vreeselijk zijn. Want Hij, die eenmaal zich in nederigheid openbaarde, zal dan in zijn verschijning, in zijn vonnis en uitspraak zijn als een verteerend vuur!

Nu, het is wederom gezegd. Het woord ook der vermaning werd weder in ons midden uitgesproken. Gods Geest predike het, moge het zijn heden hier, opdat het niet misschien reeds morgen dáár tegen u getuige!

Er zijn misschien vreesachtige harten, die bij zich

zelven spreken: »Het is waar," ik geloof dat Jezus geboren is. Ja, mijn hart is wel aangedaan over de armoede van den Zone Gods, eene armoede die Hij wilde, terwijl Hij al zijne heerlijkheid aflegde, maar dat is geen geloof. Ja, eertijds meende ik het te bezitten, maar hersenschimmen, o mijne ziel! en slechter dan eertijds zijt gij heden, en met elk kerstfeest schijnt het u minder aan te gaan."

Ja, Jezus is u begeerlijk; gij zoudt wel wenschen te mogen weten dat Hij ook u gegeven is, maar. . . . . Gij zijt de eenige niet, die een vraagteeken stelt achter het woord der belijdenis: »Ik geloof in Jezus Christus, zijn eeniggeboren Zoon, ontvangen van den H. »Geest, geboren uit de maagd Maria."

Maar hebt gij bij dat vraagteeken rust? Gesteld eens, het is voor u nog nimmer Kerstfeest geworden; gesteld eens, Christus Jezus is nog niet in u geopenbaard, 't is maar een hersenschim wat gij denkt dat geloof geweest is. Is het nu goed? »Neen!" Maar wat dan nu? »Ja, maar ik durf het toch niet te ontkennen!" Waarom niet?

Gij moogt toch de weldaden en liefde van uwen God niet loochenen, niet waar? Mijn waarde Hoorder! Als Jezus wat begon, zal Hij het voleinden; maar weet dat het begin zijns werks is dat zijne gemeente arm, doodarm wordt aan deugd en kracht, aan licht en geloof! Zoo bereidt Hij haar voor zijn koningrijk en eere, opdat zij leere dat zijne genade genoeg is.

Ja, dat leerde Hij u, die het weet: »Voor mij wilde Hij die armoede; voor mij is Hij als een hulpeloos kindeke in Bethlehems stal nedergelegd. Zijne hulpeloosheid geeft

mij eene eeuwige hulp; zijne windselen geven mij het kleed der eere." Maar dan is het uwe betuiging, die zich als waarheid in het leven zal bevestigen: »Nu wil ik Hem ook eeuwig loven, en eeuwig betuigen: Gij hebt het gedaan, vlekkeloos Heilige! Moge ik daarvan hier maar openlijk en gedurig en zonder menschenvrees belijdenis doen, daar Gij mij de belofte deedt dat ik daarvan eeuwig zal zingen!"

AMEN.

DE ERFMAKING DER LIEFDE.

(Joh. 19 : 25—27).

Joh. 19 : 25—27.

En bij het kruis van Jezus stonden zijne moeder, en zijner moeders zuster, Maria, de vrouw van Klópas, en Maria Magdaléna.

Jezus nu, ziende zijne moeder, en den discipel dien hij liefhad, daarbij staande, zeide tot zijne moeder: Vrouw! zie, uw zoon.

Daarna zeide hij tot den discipel: Zie, uwe moeder. En van die ure aan nam haar de discipel in zijn huis.

Het kan ons zoo recht goed doen, als na koude dagen in welke wij ons op allerlei wijs wapenden tegen den vinnigen noorden- of oostenwind, de zuidenwind waait en de heldere hemel een verwarmenden zonnestraal ons zendt. Hé! zegt de niet al te sterke, dat doet goed, en hij zet zich in dien stralengloed neder. Dat doet goed, als eene week onder allerlei arbeid en zorgen voorbij ging, en de afgejaagde mensch begroet den rustigen sabbathdag en mag straks in des Heeren huis onder de schaduw van de vleugelen des Almachtigen met de stilheid van 't gespeende kind bij zijne moeder zeggen: Het is mij hier goed, Heere! Dan wordt het ondervonden hoe groot een zegen de rustdag is door den Heere gemaakt tot zijne eer. En het hart zingt mede, als de mond betuigt: »Het is mij goed nabij God te zijn," en gevoelt al het zalige van de ontferming des Heeren.

Ziet daar, waaraan ik dacht, toen ik mij de lijdensstof zag voorgelegd, die als de 22e in mijn lijdensboekje staat aangeteekend.

Tot dusverre stonden wij onder eene woeste schare van overpriesters en van volk, dat ruw den kruisdood heeft geeischt en verkregen voor Hem die Jeruzalem met zijne weldadige wonderen had vervuld. Wij zagen bloed-

stroomen en hoorden geeselslagen. De man van smarten werd aan 't hout genageld en de spottaal drong tot onze ooren door: »Indien Hij de Christus is, dat God Hem dan verlosse, indien Hij hem wel wil," door duizenden monden herhaald en met gejuich en duivelsch gelach begroet.

Daar opent de Man van smarten den mond! Misschien om in dezen oogenblik vuur van den Hemel te vragen? O neen, het is ook nu niet anders dan in Elia's tijd, op dezen storm der booze hartstochten het suizen van eene zachte koelte.' Wat wij heden hooren is zoo vriendelijk, zoo liefelijk, dat het ons als een rustpunt wordt op onze beschouwingsreize.

Schrijft boven dat rustpunt: De erfmaking der liefde en gij hebt eenen naam waardig hetgeen ons Johannes beschrijft Joh. 19 vs. 25—27.

Werd vroeger gemeld dat die vrouwen meer verwijderd stonden van het kruis, (Mattheus en Marcus) hier vinden wij haar naderbij. Die gaande en komende schare kan door haar dringen en dwarrelen daartoe het hare hebben bijgebracht terwijl van de zijde der toeschouweressen de liefde, het aanschouwen van zooveel smart heeft mogelijk gemaakt.

Johannes noemt ze ons met name. Eerst de vrouw, die gevoelt hoe nu, naar Simeons woord, een zwaard door de ziel gaat: Maria, de moeder des Heeren; Maria, de huisvrouw van Clopas, hier wel de zuster van de eerste genaamd, welke naam echter, gelijk dat meer gevonden wordt, van nabestaande in eenen verderen graad geldt.

Bij die twee voegde zich de derde van dien naam, de vrouw aan wie was vergeven, aan wie de macht des Heeren zich zoo kennelijk had geopenbaard. Bij dit edel klaverblad, in lief en leed verbonden, stond de discipel, dien de Heere liefhad, en die in nederigheid zich niet dan in den derden persoon noemt, gelijk hij dat meer doet. Hij is het, die de bevende vrouw ondersteunt.

Was des Heeren blik straks nog gericht op den boetvaardigen kruiseling, die Hem in waarachtig geloof om eene gedachtenis bidt, wel wetende wat dat zegt en voor eeuwig zegt, — nu daalt die blik totdat 4tal af. Hij zal ook hier hulpe bieden, wetende wat daar geleden wordt. Zijn mond opent zich tot het eenvoudige »Vrouw! zie uwen zoon." Ontken, om dezen naam haar gegeven, de liefde niet. De band noodig om het raadsbesluit Gods, reeds in het Paradijs bekend gemaakt, werd hier, maar den Heere, waardiglijk verbroken. Van nu voortaan moest voor haar eene andere betrekking bestaan. Dat Maria den beloofden Verlosser onder 't hart had gedragen, gaf haar geen zaligheid. Hij wil de fel geschokte, door den moedernaam niet pijnlijker aandoen dan zij 't nu gevoelde; maar evenmin laat Hij dien voor dat andere: Vrouw! varen om haar te verachten. Wij moeten ook niet vergeten dat gelijk Hij de Middelaar, de Zoon des menschen was bij uitnemendheid, niet de zoon van een mensch, zij ook de vrouw was bij uitnemendheid, reeds in de Paradijs-belofte aangewezen.

»Vrouw! zie uw zoon" wordt haar met ernst toegeroepen, door Hem, die haar kent en bij wier lijden en aanstaand gemis wij zeggen: »Wat begeerlijks kan

deze wereld voor u nog hebben, als Hij, die daar hangt, zijne gezegende voetstappen niet meer zal doen hooren op deze doornige en voor Hem distelige aarde." Het is zoo, de liefde heeft aan de zwakke vrouwen heldenkrachten gegeven, en zooals zij daar staan, zijn zij, als ik mij mag zoo uitdrukken, levende kantteekeningen op de woorden van het Hooglied: »Die liefde is sterk als de »dood" — vele wateren, ook vele golven des tegenspoeds, »zullen deze liefde niet uitblusschen." Wat bekreunen zij zich er om welk gevaar zij loopen, welke spot haar dreigt! Had men haar te gelijk met dezen lijder aan het kruis geslagen, wat nood! O, toen werd des Heeren kracht in hare zwakheid machtig.

De Heere kent zijne moeder naar het vleesch dat zij mensch is, en Hij gevoelt met haar. Was het voor Eva smart der ziele bij het lijk te staan van haar Abel; — was het een voor hem onbeschrijfelijk zieleleed, als daar aan Jacob het bebloede kleed van zijn Jozef werd voorgehouden; wie beschrijft het leed van deze, als wij aanmerken waar zij staat, wat zij te klagen heeft, om Wien hare tranen vloeien. In dezen oogenblik staat Johannes aan hare zijde, en vraagt ge ook met Petrus' woorden aangaande dezen jonger nog eenmaal: Maar wat zal deze? de Heere zegt het hem, en de vraag der liefde wordt spoedig begrepen waar wederliefde is.

»Mijn jonger! gij kent haar, gij begrijpt hare smart. Dra is zij alleen. Wees haar steun. Uw meester vraagt het. Zij zij u lief als eene moeder." En de erfenis der liefde wordt aanvaard, zonder eenig beding, zonder eenige voorwaarde. Van die ure neemt haar de jonger op in zijn huis. In dezen is haar een zoon hergeven, die naar

de overlevering zegt, en deze wil ik ditmaal gelooven, gedurende haar leven zijnen arbeid binnen Jeruzalem volbrengt; maar als deze erfenis der liefde in zijne armen ontslapen is, is uitgegaan om ook elders het blijde Evangelie zijns Heeren Christus te prediken.

Zietdaar de geschiedenis u verhaald van het derde kruiswoord. Dat 't iets aantrekkelijks heeft, waar wij het hooren op den akeligen kruisheuvel, en te midden van 't getier van eene bloeddorstige menigte, is buiten twijfel. Maar van waar de aantrekkelijkheid van dat verhaal?

Is het door dat moedig staan van haar, die van nu aan tot dien zoon: »Mijn Heer en Zaligmaker" zeggen zal? Is het om des jongers gewilligheid, in welke hij zijne liefde tot den Meester toont, dat ons deze gebeurtenis zoo aantrekkelijk is? Is het niet veel meer om den wil van Hem, die hier zijn strijd strijdt en de Wet Gods vervult, en die ook daardoor de Middelaar is Gods en der menschen?

Op Jezus dan letten wij, hoewel wij de treurige Maria en den voorbeeldig liefhebbenden Johannes niet vergeten.

1. Op Jezus, die toont dat Hij ook de zorg voor onze uitwendige omstandigheden op het hart draagt.
2. Op Jezus, die het vijfde gebod vervult, en allen kinderen de liefde tot dat gebod wil inscherpen.
3. Op Jezus, die ons zegt dat men wel doet, door aan dat gebod nog wat uitbreiding te geven.
4. Op Jezus, die hierin zoo troostrijk zegt dat Hij zijne ellendigen niet hulpeloos laat en te midden van 's werelds rumoer zijn oog op zijne geloovigen gericht houdt.

1. Op Jezus, die ook de zorg voor onze uitwendige belangen op het hart draagt.

Onder de namen, die de Heere draagt, zijn er, die eene ontzachelijke majesteit voor onze oogen stellen. Is het hier: God der goden, en Koning der koningen, en elders: Heer der heirscharen, Rechter der gansche aarde, God der krachten, die zijne Engelen maakt geesten en zijne dienaars eene vlamme des vuurs; die namen hebben iets verschrikkends voor den mensch, die zich schuldig kent. Is Hij naar Davids getuigenis de Meerdere boven de Engelen, die Hem dan ook aanbidden; is Hij voor David zelven die Heere, wien macht gegeven is over alle zijne vijanden en voor Johannes, zooals niemand der jongeren ingeleid in de diepten Gods, het vleesch geworden Woord, dat nu gezeten is verre boven alle overheid, en macht, en kracht, en allen naam, die genaamd wordt op aarde of in den hemel, — hoe gereedelijk zal dan een mensch, van zijne nietigheid en schuld overtuigd, denken: »Zou die Heere op een zooals ik ben, wel letten; zou zijne zorg wel gaan over mij en mijn onder de menschen gering bedrijf; zou zijn macht tot bewaring wel gaan over mijne hut en mijn huisraad, dat als 't onder den hamer gebracht werd, geen kooper vinden zou. Menschen! wat kent gij dan zijn Woord nog slecht! Gaat zijn bestuur niet over alles? Is de God van Sarepta's weduwe of van de arme profetenzonen van Jericho dan dood? Dan staat er zeker niets van eene wet op de dorschende ossen, niets van zijne zorg voor de vogelen, voor het wormke? Wij moeten ons schamen zijne liefdezorg en onbeperkte heerschappij zoo te verdenken; als ware Hij wel een God voor de eeuwigheid maar niet

voor den tijd. Dan is Hij niet de Man der weduwen en de Vader der weezen. Komt eens dicht bij het kruis en hoort het woord, dat heden avond van daar ons tegenklinkt, en weerspreekt het dan nog, waar Hij de arme Maria, aan wie Jozef ontvallen is, een huis en eenen steun beschikt. En twijfelt toch niet langer aan zijne zorg voor uw zwak lichaam en sober bestaan. Want ook die zorg mijn arme medezondaar! behoort tot het Middelaarsambt van Hem, die zijne gemeente zich ook naar het lichaam ten eigendom maakte, die ook de eerlijke armoede op het hart draagt en die geheele geschiedenissen daarvan ons wil laten hooren, als wij maar niet zoo schuw en teruggetrokken zijn voor arme menschen, die God vreezen. In dien kring, die binnen de gemeente ligt, leeft eene macht van aandoenlijke verhalen en ervaringen van Gods macht en Gods trouw, van uitredding in hoogen nood, die altemaal luide spreken voor de eer van den God van uitreddingen, voor wien niets te groot, maar ook niets te gering is.

2. Ik heb eene teedere snaar aan te roeren en bij het onderwijs des Heeren, die lessen geeft in het 5de gebod, zal die bij sommigen vreeselijk trillen, maar het moet; opdat geweten worde waardoor de Heere Jezus de Middelaar is, en waarom ons noodig. De Heere der heerlijkheid die zijnen ouderen onderdanig was en als mensch heilig liefhad, heeft lief gehad ten einde toe. Waarom toch heeft Hij ook dit deel der wet vervuld? Omdat Gods wet geschieden moet. Geschiedt die dan niet, naar 't 5e gebod? Kinderen waren wij allen, en onder allerlei zorg en gevaren en lotswisselingen gingen de laatste jaren voorbij.

En door anderen wordt ons nog wel eens wat herinnerd, dat wij niet meer weten. Maar wat ook der vergetelheid is prijs gegeven, onze jeugd en de herinnering aan onze kindervreugde en ons kinderleed, aan de ouderlijke woning, aan de ouders, aan hunne vermaningen, aan de slagen die wij kregen, aan de kast waarin wij opgesloten werden, zij begeeft ons niet. Dan leeft ook nog de herinnering aan hetgeen wij voor onze ouders waren. Was dat naar den eisch des gebods? Neen, zegt gij, en gij gevoelt het nog in dezen oogenblik. En waar gij gevoelt hoe diepe smart oudersmart is, omdat gij zelf kroost hebt, en misschien braaf ondeugend, waarom vader wel eens zuchtte en moeder wel eens vochtige oogen had.

Maar ik neem het aan, gij maaktet eene uitzondering. Ik wil 't gelooven, gij gaaft hun geene oorzaak tot ernstige ongerustheid of tot ernstige klachten. Ik stel dat uwe ouders u dikwijls prezen en op hun krankbed u den lof gaven: »Aan u mijn kind heb ik vreugde gehad." Maar kunt gij dan nu zeggen: Mijne gehoorzaamheid, mijne gewilligheid, mijne liefde waren altijd ongeveinsd en onberispelijk? Dus nooit een booze gedachte, nooit een boos oog, nooit een kort en gram woord, nooit verstoord daarover dat hunne zorg voor u te angstvallig, hun angst over u te groot was en hunne handelwijze onrechtvaardig? Ja? Dan weet gij het, dat u de wet een overtreder noemt. En gij werdt groot en meendet misschien vrij van hen te zijn. Of hebt gij in de zaak uws huwelijks hen gekend, en den eerbied voor de grijzen bewaard, die de leidslieden uwer jeugd waren. Gij werdt groot, en ook in vermogen en aanzien. Bleef of blijft ook dan de mingegoede vader in achting, en is

het uwe het zijne? Is het nooit »Vader en moeder zijn »oud, wat lastig; ik wenschte dat zij goed en wel bij »onzen lieven Heer waren"? Zoo ja, dan hebt gij dit en nog dat van den doodslag tegen u. En waar de wet ook dan veroordeelt, als wij dit niet zoo aanstonds zouden zeggen, waar bergen zij zich dan, die het hart sneller voelen kloppen bij het woord: »Die vader of moeder vloekt, zal den dood sterven," en eene dreigende profetie lezen in dat eenvoudige maar niet minder scherpe »Eert uwe vader en uwe moeder, opdat het u welga." Hoe noodig dat Hij de verzoening zij, die in zijn bitter lijden aan zijne moeder gedachtig was.

3. Jezus zegt ons ook dat men wel doet, als men aan dit gebod nog wat uitbreiding geeft. En waarlijk! niet onnoodig is deze herinnering in eenen tijd, waarin terecht geklaagd wordt over liefdeloosheid en onverschilligheid, en het »Wat gaat het mij aan? zijn het mijne zaken?" gereedelijk op de lippen is.

Heeft Johannes zoo gesproken, of kwam hij tusschen den last en de aanvaarding met allerlei tegenwerpingen? Heeft niet de jonger, in wien de Heer dat vertrouwen stelde, daarin de hoogste eer en zaligheid gezien; heeft niet naar hetgeen wij lezen zijn geheele hart gezegd: »Kom, mijne Moeder! dierbare erfenis."

O hetgeen de Heer zegt, heeft niets minder in dan de oorkonde der stichting van eene geheel nieuwe familiegemeenschap op aarde. In deze is Christus het Hoofd. En allen, die in Hem gelooven, vormen te zamen één groot maar nauw verbonden huisgezin. Uit één zaad geboren, door éénen Geest gedrenkt, tot ééne erfenis

geroepen, zijn zij in de wereld verstrooid, en toch te zamen ééne stad, met een stralenden muur omgeven. Spoedig herkennen zij elkander aan gezindheid en taal, blijdschap en hope. Zoolang zij hier zijn, staan hunne hutten onder het kruis, hun adem is 't gebed, de eigenliefde is door Christus kracht gekruisigd. Daar het alzoo is, ach! waarom geeft de zoogenaamde Christelijke maatschappij zooveel oorzaak tot klachten en zuchten? Daar is men uit liefde tot den Heere de trouwe hulp zijner kinderen; daar spijst men de hongerigen en laaft de dorstigen; daar komt het: »Ben ik mijns broeders hoeder?" niet meer op de lippen; daar worden weduwen en weezen bezocht in hunne verdrukking. Daar wordt van den Heere gebeden dat Hij ons de oogen opene voor de nooden van zijn geheiligd huisgezin, daar wijst Hij op eene Hem dierbare schare van vermoeiden en belasten. Och! wanneer komt die tijd zonder strijd zonder dien wrok, dat bijten, dat verachten, maar ook de tijd der eenheid van hart en ziel in het ééne noodige? Wanneer komt dat vredetijdperk, wanneer het zich verloochenen om Jezus' wil en het dienen uit liefde eene eer en een voorrecht zijn zal? O hoe noodig is de hartgrondige smeeking tot den Koning der eere, dat zijn koningrijk kome en dat zijn Geest onze trotschheid en zelfzucht nedersla aan den voet van zijn kruis.

4. De gemeente, die den invloed van dien jammer ondervindt en droevig klaagt over de smart, die zooveel liefdeloosheid aandoet, hope alleen op den Heere! Evenmin als Maria's smart en nood voor Hem verborgen was, is 't die van iemand, dien Hij in 't geheim zijner liefde

wilde onderwijzen. En even als aan 't kruis zijn blik op haar afdaalde, rust die nu op allen, die Hem vreezen en die zich buiten Hem zoo dood arm, zoo onuitsprekelijk ongelukkig, zoo diep verloren gevoelen. Boven de menschen die u vergeten, al noemen zij zich broeders en zusters in den Heere, is Jezus, — boven den nood, die u beangstigt, — boven den zielevijand, die u beroert met uw onwaardigheid, uw kleinheid, uw onheiligheid, is de Heere, die de zijnen liefhad en heeft tot den einde toe. Niemand zegge bij dat 4e kruiswoord: »Mijn weg is voor den Heere verborgen"! Dat is een leugen tegen den Middelaar Gods en der menschen, die als de eeuwig Getrouwe zijne gemeente tot zich neemt in de eeuwige stad, waar de liefdeloosheid buiten gesloten, waar de eenheid volkomen is.

AMEN.

DE HEER IS WAARLIJK OPGESTAAN.

(Matth. 28 vs. 1—8.)

Matth. 28 : 1—8.

En laat na den sabbat, als het begon te lichten, tegen den eersten dag der week, kwam Maria Magdalena, en de andere Maria, om het graf te bezien.

En ziet, er geschiedde eene groote aardbeving: want een engel des Heeren, nederdalende uit den hemel, kwam toe, en wentelde den steen af van de deur, en zat op denzelven.

En zijne gedaante was gelijk een bliksem, en zijne kleeding wit gelijk sneeuw.

En uit vrees van hem zijn de wachters zeer verschrikt geworden, en werden als dooden.

Maar de engel antwoordende, zeide tot de vrouwen: Vreest gijlieden niet: want ik weet, dat gij zoekt Jezus, die gekruisigd was.

Hij is hier niet; want Hij is opgestaan, gelijk Hij gezegd heeft. Komt herwaarts, ziet de plaats, waar de Heere gelegen heeft.

En gaat haastelijk heen, en zegt zijnen discipelen, dat Hij opgestaan is van de dooden; en ziet, Hij gaat u voor naar Galilea, daar zult gij Hem zien. Ziet, ik heb het ulieden gezegd.

En haastelijk uitgaande van het graf, met vreeze en groote blijdschap, liepen zij henen, om hetzelve zijnen discipelen te boodschappen.

Eerst herinneren wij elkander den toestand en de bevindingen van de hier genoemde discipelinnen van Jezus.

Treurig, zooals nooit te voren, was voor des Heeren vrienden en vriendinnen het gedachtenisfeest van Israëls bevrijding uit Egypte voorbijgegaan. Ja, zij hadden naar de wet het Paaschlam gegeten, en toen was het Sabbat geworden, en zij hadden op dien Sabbat naar 't gebod gerust; maar er was geen vrede in hare harten, want zij hadden geen vrede met het einde van Jezus' geschiedenis. De nacht tusschen den 7en dag der week en den 1en dag der nieuwe had haar, die zich zoo geheel weezen gevoelden, door geen slaap verkwikt; treurig en stom zaten zij bijeen. Zij spraken van den helaas! Doode, en maakten hare balsemen gereed om Hem te zalven, en dan heen te gaan en bij vernieuwing te treuren.

Nauwelijks is de morgen aangebroken, of zij zijn reeds op weg. De afschrik van een graf is door de liefde voor dezen begrave overwonnen. Zij zullen bij dat lijk ne-

derzitten en treuren; zij zullen in die groote spelonk afgedaald nog die handen kussen. En dat zullen zij zoo rustig doen, als ware dat een levende, omdat zij Hem ook nog liefhebben en met eene goede conscientie aan Hem in den dood gedenken mogen. Vandaar die rust, ook bij het heengaan naar een graf. Zij zijn niet als degenen, die niet gaarne zich bij het stoffelijk overschot van echtgenoot of ouders zouden nederzetten, omdat de omgang met hen niet was zooals die wezen moest naar de Schrift, omdat er geen liefde was. . . . .

Gaan naar een graf! Daar lag het in Jozefs hof. Menschenhand heeft het verzegeld en hunne macht heeft het met gewapenden omringd. Donkerheid is rondom. Maar dat blijft niet lang alzoo. God zal verheerlijkt worden. Want als de vijanden gedaan hebben wat zij kunnen, zal Hij hun toonen wat zij met al hun werken en wacht houden zijn.

Daar schittert op eenmaal een licht boven dat der zon op den middag, en werpt zijn glans op graf en wachters. De bodem trilt als bij eene aardbeving.

De Romeinsche krijgsknecht slaapt niet, hij weet wel dat de krijgswet met den dood zulke zorgeloosheid straft.

Daar staat voor des wachters oogen een hemelbode. Zij zagen hem voor hunne oogen waarlijk van boven afkomen, en met bevend hart vallen zij op den schokkenden bodem en verbergen het aangezicht in hunne handen. En als een wijle daarna die wachters zich vermannen en opzien, zien zij het graf geopend en den Engel op den steen gezeten. En zij kunnen het aan die plaats vol verschrikking en wonderteekenen niet meer houden. De in den krijg geharde en voor geen klein

gerucht vervaarde mannen vluchten, alsof een booze geest hen op de hielen was, en boodschappen nog ademloos deze dingen aan den raad, die hen zond.

Nog schemert het in den hof, als wij getuigen gemaakt worden van een ander tooneel. Daar ziet gij de vrouwen naderen, door de Evangelisten ons gezamenlijk genoemd. Mattheus noemt mij Maria Magdalena en de andere Maria; Markus noemt de moeder van Jacobus en voegt er Salome bij. Lukas spreekt van de vrouwen, die uit Galilea gekomen waren. Johannes spreekt van Magdalena alleen.

In haar naderen tot de plaats, waar haar doel is. rijst de vraag op, die haar wel wat bekommert maar toch niet zoo, dat zij den tocht staken; want de liefde laat zich door een eerste bezwaar niet afschrikken: »Wie zal ons den steen van 't graf wentelen?" Daar doet eene van haar een kreet hooren, en strekt de hand uit naar 't graf en ook de andere zien — o schrik! zeiden zij, maar wij zeggen: o zaligheid, o trouw en waarheid Gods! — den steen van het graf gewenteld.

De vrouw uit Magdala heeft iets van Petrus; overhaast in haar opmerken is zij het ook in hare handelingen. Zoo heeft zij het niet met een vluchtigen blik gezien, of zij heeft den omvang van 't gevaar, alzoo meent zij, overzien. En aan niets dan aan vijandschap tegen den geliefden Doode denkende, ijlt zij stadwaarts; want immers alleen mannen, zooals Simon er een was, kunnen geweld met geweld keeren.

De andere discipelinnen zijn ook wel geschokt maar wat bedaarder. En gaan zij naar het graf, zij zien het geopend, maar ook op hetzelfde oogenblik den Engel.

Dat gezicht jaagt haar vrees aan, maar haar voornemen om te vluchten wordt door een vriendelijk woord verijdeld.

»Vreest niet, ik weet gij zoekt Jezus, die gekruisigd »is geweest! Maar hier is Hij niet meer; Hij is opgestaan »zooals Hij u dat gezegd heeft; komt herwaarts, ziet de »plaats waar Hij heeft gelegen!" En gaat heen — zoo ver»volgt hij, — boodschapt zijn' discipelen dat Hij is opgestaan; »Hij gaat u voor naar Galilea." Eer gij er zijn zult, is Hij dáár, Hij die zoo gering geschat, die zoo veracht werd; gij zult Hem zien, gij die zijne smaadheid hebt gedragen. Zegt dat aan zijne jongeren, zegt het vooral aan Simon. Vooral aan Simon! o, wondervolle genade aan den nu weenenden, bitter weenenden verloochenaar. Daar hebt gij alweer een straal van dat heerlijk zondaarsevangelie! En die vrouwen hebben dat woord geloofd, zooals eertijds de herders der Engelen woord geloofden, en geloof en liefde geven vleugelen aan hare voeten, en zij gaan uit om op hare beurt troost en blijdschap aan de treurige Apostelschaar te brengen.

Zietdaar het geschiedverhaal van den dag. Zietdaar het veel en ook in onzen tijd fel bestreden woord! Maar u is het waarheid, al zij het ook maar bij uitwendige overtuiging. Uwe tegenwoordigheid bij deze gelegenheid doet mij zeggen: Al is die waarheid in haar kracht nog niet aan uw hart geheiligd, zij is voor u geschiedenis en geen fabel!

Komt, wilt er ook dan met veel aandacht op letten wat ik dit jaar uit de opstandingsgeschiedenis ontleen. En dan komen hier voor onze aandacht de volgende waarheden:

1. Het licht overwint de duisternis.
2. De verwachtingen des O. T. zijn vervuld.
3. Der discipelen geloof straks geschokt, is nu verlevendigd.
4. Hier is de grondwaarheid van dat levend geloof, dat zich in eene onbeschroomde belijdenis openbaart.

Licht en duisternis zijn sedert den val des menschen in gedurigen strijd geweest, sedert de Verzoeker menschen geleerd heeft zijn woord te gelooven boven het eeuwig getuigenis Gods. — Het ongeloof omtrent Gods Woord vinden wij door alle tijden heen, en ook nu onder verschillende vormen. Het draagt onderscheiden vruchten. Het werkt blindheid voor Gods daden en ongevoeligheid voor- of ontkenning van Gods goedertierenheid, lankmoedigheid, verdraagzaamheid. Dat ongeloof brengt voort vijandschap, zondeliefde, weelderigheid, onzedelijkheid, schijnvroomheid, lichtgeraaktheid, afwending van het gehoor des Woords.

Zoo reeds vond de Zoon des menschen het, en zeide dat zijn volk de gelijkenis van de booze wijngaardeniers vervulde. Zijn ernstig woord legt der Joodsche overheden den waren toestand open; het getuigt van hunne huichelarij, die Hij ontmaskert; het spreekt de ijdelheid uit van een wettischen tempeldienst; het veroordeelt een roepen »Heere, Heere" dat men niet meent. Het ontzegt den hooge van hart zijn roem en dreigt met het eeuwig oordeel van den Kenner der harten. En dat was voor de Joodsche overheid te veel. Van daar de bespotting aan welke Hij ten doel stond, bij de vervolging tegen

Hem ingesteld; van daar dat alles gedaan werd om Hem als eenen valschen profeet te doen kennen. En het verleide volk juichte bij dezes bedriegers kruis en graf.

En toch, het licht heeft over de duisternis gezegevierd, de waarheid over de leugen. Die schapen moesten worden, zooals een moordenaar en zooals de heidensche hoofdman, zij zijn het geworden; de geest des ongeloofs heeft toch te vergeefs belet dat tollenaren en zondaren zalig werden. Laat men doen wat men wil en juichen: »Wij hebben overwonnen, wij hebben Hem vernederd en vernietigd: dat graf worde verzegeld en met eene wacht omringd, met arendsoogen bespied", Hij die het waarachtige Licht is, maakt het wel zoo, dat het graf Hem niet houdt en dat Hij het woelen der vijanden beschaamt. En wat toen waarheid was, is het nog. Gods licht en waarheid worden tijdelijk verdonkerd, maar uitgebluscht?.... Nooit! Wanneer ik waarachtig mag gelooven wat in den 2en Psalm geschreven staat, zal ik niet bij de woelingen en listen tegen Gods getuigenis, zijnen Christus, zijne gemeente blijven staan. Dan moge het ons bij tijden ontroeren, dat zoo velen afgetrokken worden van de belijdenis der waarheid, dat de geest des ongeloofs omtrent bovennatuurlijke dingen zoo dreigend om zich heengrijpt, wij gelooven toch ook weer: God zal zijn Woord wel bevestigen en het eeuwig ambt van den opgewekten Middelaar zal zich wel handhaven. Het is zoo, de kracht der zonde is eene voor menschen onoverwinnelijke; maar Jezus, de Christus, is bewezen te zijn de waarachtige God en het eeuwige leven. O, ieder zondaar, die uit de duisternis gebracht wordt tot het licht en uit den dood tot het leven, is een sprekend gedenk-

teeken zijne almacht ter eere, en hij zingt van »een werk, door 's Heeren hand alleen geschied."

2. En deze Middelaar heeft de verwachtingen des O. V. vervuld!

Als Hij in de belofte genoemd wordt het zaad der vrouw, daarna zaad Abrahams, Zoon des menschen, een Kind ons geboren, een Zoon ons gegeven, dan klinkt dat eenvoudig genoeg; en als Hij genoemd wordt een worm en geen man, een man van smarten en veracht van het volk, dan klinkt dat verachtelijk genoeg. Maar 't zijn ook de namen, die aan zijne vernedering doen gedenken, welke Hij zich getroost heeft, en Hij heeft daarin de profetiën vervuld. Maar ik lees meer. Ik lees van den Leeuw uit Juda, Vorst en Gebieder der volken. Vorst van het heir des Heeren, Heere, geweldig in den strijd, ook: dat alle Engelen Gods Hem aanbidden, God geopenbaard in het vleesch." Dat klinkt toch hoog genoeg. En hooger kan het niet! En heeft Hij deze namen niet vervuld; verwon Hij niet in het eind alle listen en raadslagen zijner vijanden, die straks uit den mond der wachters en weldra van Jerusalems burgers de mare hooren, welke geheel de stad in beroering zet, dat Hij is opgestaan? Is Hij niet door die opstanding gebleken te zijn de Zone Gods, die macht had het leven wederom te nemen? Is Hij niet voor die in Hem gelooven, de gerechtigheid, over welke de dood geen macht heeft. Neen! bij dat geopende graf vraagt gij niet meer »wie is Jezus? want het is klaarlijk gebleken dat Hij is de Zoon van God, die eenswezens met den Vader, macht heeft over zonde en dood. En die het verstaan, betuigen met Simon, in wien blijkens dat

woord der belijdenis wat was van God, — want vleesch en bloed had hem dat niet geopenbaard, — »Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods; tot wien zullen wij heengaan? Gij toch hebt de woorden des eeuwigen levens!" O nog meer is ons gebleken van zijne heerlijkheid en macht dan aan Simon, toen hij dat sprak. Hij wist nog niet van opstanding en van de vervulling van al die profetiën, die wij vervuld weten, wij, die moeten betuigen: Waarlijk, de Heere die opgestaan is, heeft de woorden van den ouden dag vervuld. Hij is de Vorst en Zaligmaker!"

3. Maar der discipelen geloof voor weinige uren zoo geschokt, is nu verlevendigd.

Gij weet het, bij Jezus omwandeling op aarde waren er oogenblikken, in welke het hun zoo geheel naar den zin was, omdat zij meenden dat het koninkrijk der hemelen kwam met uitwendigen glans. Een van die oogenblikken was er, toen de schare met geweld Hem koning zocht te maken; toen zij jubelde: »Een groot profeet is onder ons opgestaan en God heeft zijn volk bezocht;" toen de lucht in Jerusalem en in den omtrek trilde van het »Hosanna," door duizenden aangeheven bij den plechtigen intocht in de stad. En zij hadden medegejuicht. Maar deze hunne hoop was tijdelijk; want zij zagen den Meester gevangen en straffeloos bespot, zij zagen Hem veroordeeld en gekruisigd. Hij leed tot stervens toe; daarna werd zijn lichaam van het kruis genomen en begraven, als dat van een gewoon mensch. Nu is alles verloren. Tot wien zullen zij nu heengaan?

De eerste dag der week breekt aan voor de verstrooide

en verslagen jongeren. Daar hooren zij van eenige vrouwen, die uitgegaan waren om het lichaam te balsemen. Zij hadden een ledig graf gevonden, een gezicht van Engelen gezien, die zeiden dat Hij leeft. Die tijding van leven brengt nieuw leven in der jongeren hart. »Hij is van Simon gezien" klinkt het, en aan den avond vinden wij dezen Simon omringd door allen. Hij moet verhalen en hij doet het. En als hij in den kring is, hooren zij het: »Vrede zij ulieden!" en zien Jezus en tasten Hem. En zij zien Hem eten en zij kunnen spreken, zooals de Evangelist het beschrijft: »Hetgeen onze oogen gezien en onze handen getast hebben van het Woord des levens, dat verkondigen wij u" en zij zijn blijde en vatten nieuwen moed. En als zij den H. G. ontvangen hebben, gaan zij uit en prediken Christus, den Opgewekte en daarin

4. De grondwaarheid van dat levend geloof, dat zich in eene vrijmoedige belijdenis van Christus openbaart.

Der vrouwen werd in last gegeven heen te gaan en de mare der opstanding den broederen te brengen. En zij zijn heengegaan en hebben verkondigd wat voor hare harten eene eeuwige blijdschap was.

En ik heb denzelfden last, lieve toehoorders! Maar onze tijd zegt: Zijt gij dwaas? Jezus is niet opgestaan en der zijnen leugenachtige stem is als die der oude slang, die zeide: gij zult den dood niet sterven!

Indien dat niet vaststaat, zegt dan maar: de Bijbel is een fabel. Dan klimme de leeraar, die het predikt — en dit zou men wel wenschen! — maar af en bezware 's lands schatkist niet. Indien dat niet waar is, Paulus zegt het nog scherper. Zeg dan maar: dan is het uit met

alle christelijk leven en allen christelijken strijd; laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij!"

Er zijn in onzen tijd velen, die zich dat Sadduseeuwsche geloof hebben eigen gemaakt, die zich in dat ongeloof steeds dieper begraven en al het bovennatuurlijke weg redeneren, al het onbegrijpelijke verwerpen.

Wilt gij die voetstappen ook maar niet drukken, en u begraven in al de genietingen des levens, en zeggen: Wat heb ik met Jezus te doen? er is toch geen waarheid in. Neen! zegt gij. Goed, maar geeft dan ook getuigenis dat gij in eenen levenden Christus gelooft; in dien Christus, die klaarlijk bewezen is te zijn de Zone Gods, door de opstanding uit de dooden. Belijdt dan zijnen naam, toont dan wien gij toebehoort. En als gij in lijden komt, buigt u onder zijne hand en denkt dat Hij het u toezendt. En als gij gesmaad wordt, buigt dan onder dien smaad, en wreekt u zelven niet. En als gij na veel worstelens u toch zondaar ziet, en gij de macht der ongerechtigheid niet overwint, ziet op Jezus, die opgewekt is. En als gij onder vele bezwaren gebukt gaat en u als een steen op het hart ligt, en ge zegt »hoe wordt die nog weggenomen?" nog eens, vraagt naar Jezus en zijne sterkte, want bij Hem is macht, bij Hem, die zelfs over den dood heeft gezegevierd.

Gedenkt aan wat Paulus zegt: In dit alles zijn wij meer dan overwinnaars. Hij zegt dat met het oog op Christus, die de grondslag is van het geloof, van de hoop, van de blijdschap.

Hij die zegevierde over het graf, had ook de overwinning over de zonde en Hij brengt zijn volk eer en heerlijkheid.

Maar gelijk die vrouwen in den tekst gewillig waren om zijne opstanding te prediken, weest gij even gewillig om zijne goedheid en macht te prediken; bidt dat gij gewillig moogt zijn, als Hij u tot opoffering roept en u zegt dat gij onder hen, die zijne vrienden niet zijn, zijnen naam zult belijden met woord en daad.

AMEN.

DE HEMELVAART DES HEEREN.

(Mark. 16 vs. 20.)

Mark. 16 : 20.

En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede, en bevestigde het woord door teekenen, die daarop volgden. Amen.

De prediking des Woords! Hij die er toe geroepen wordt, ziet zich een eereambt toebetrouwd. Het is toch niet weinig een dienaar te mogen zijn van den Koning der koningen, den Vorst en Gebieder der volken; — om in zijnen naam te mogen verkondigen dat er voor menschen, zóó diep in schuld, dat zij zich reddeloos verklaren en die, hoelang het ook beproefd zij, nergens hulpe vinden, redding, eeuwige zalige redding is. Maar is hem dat ambt eene grootere eer dan eenig koninklijk gezant geniet, die prediking is een geloofsdaad. Want moet hij, zal het wel zijn, zelf de kracht des Heeren hebben ervaren, hij wordt gezonden tot, hij wordt gerekend met een volk, dat van de zijde der wereld die Christus verwierp, zich geen achting betoond ziet. Integendeel beklaagd, veracht, gehoond, en naar mate hij meer blijkt door zijnen Geest bezield te zijn, te meer vervolgd, miskend, gelasterd. Eene geloofsdaad is die prediking; want het Woord door den dienaar verkondigd, vindt niet alleen van de zijde der meesten weinig instemming, maar ook tegenstand op tegenstand, spot en smaad, als ware het fabel en wereldbedervende leugen.

Maar de dienaar van Christus weet dat beter. Het is

zoo, ook hij kan bij al den ijver den geringen voorspoed niet ontkennen, den tegenstand van vele belijders niet verzwijgen, de kracht der ongerechtigheid niet ontveinzen, die beurtelings veel zaads verstikken. Ook hij heeft oogen voor den strijd der Kerk gevoerd, in eigen boezem; maar daarom ophouden, vluchten, de handen moedeloos in den schoot leggen? dat kan, dat zal hij niet; boven dat alles toch blijft Gods Christus opgevaren en gezeten in den hemel, als het Hoofd der gemeente, die Hij verkreeg door zijn dierbaar bloed.

Als ik Mark. 16 : 20 lees, dan lees ik daarin dat Jezus als de getrouwe Heer tot op den huidigen dag bij de verkondigers van zijnen naam en waarheid blijft. Dat Amen heeft nu bijzondere kracht, gelijk toen. Amen! »'t Zal waar en zeker zijn."

Zoo voer de Heere dan op van des Olijfbergs top. Zijne jongeren oogden Hem na, en zouden, terwijl reeds niets meer te zien was, nog langer aan de plaats als geboeid hebben gestaan met iets in de oogen, dat zeide: »Wat mag toch dit zijn en waartoe?" indien zij niet door de verzekering van twee hemelboden tot bezinning waren gebracht. »Wel, mannen! wat staat gij daar en ziet op naar den hemel; deze Jezus die van u is opgenomen in den hemel, zal alzoo wederkomen, gelijk gij Hem zaagt heenvaren." Dat woord, zeide ik, bracht hen tot bezinning. Ja, het was zoo: hun Heer had hun dit gezegd; gesproken dat het hun nut was; gezegd: blijft te Jerusalem; hun beloofd dat Hij hun den H. Geest zou geven, die hen leiden zou in alle waarheid, die hun wijsheid, moed, kracht zou geven, die hen zou onderwijzen aangaande hetgeen zij niet wisten. Zij

herinnerden zich nu dat: Ziet, »Ik ben met u alle de dagen, tot aan de voleinding der wereld!" Daarom nu geen nood voor hen, bij de roeping straks vernomen om uit te gaan en het Evangelie te prediken allen creaturen. De Heer zal voor hen strijden, Hij zal onder die gelooven en aan hen teekenen doen tot bevestiging van zijn woord.

En zij gingen en predikten overal, en de Heer werkte mede en bevestigde het woord door teekenen, die daarop volgden. Deze uittocht tot het overwinnen der harten in de kracht des Heeren, door Markus ten besluite van zijn Evangelie beschreven, heeft nu wel voorzeker plaats gehad na de zending des H. G., maar staat toch ook in het nauwste verband tot de hemelvaart des Heeren en is daarom een geschikt onderwerp voor deze avondure, nu ik spreken moet van de heerlijkheid, in welke de Heere Christus zich openbaart, aan predikers en hoorders.

»Maar welk eene verhouding!" zal iemand zeggen. Twaalf eenvoudige Galilesche mannen, zonder male of buidel, gaan uit, niet wetende waarheen, wel waartoe. Zij uitgaande in eene wereld, die hunnen Heer een onverzoenlijken haat heeft gezworen, tot een' strijd op leven en dood, met een woord, dat bij het in eigen oogen wijze eene dwaasheid is, en ten doelwit strekt aan de pijlen der geërgerde Joden. Zij gaan uit, acht gevende op de leiding des Geestes. Maar waar zij ook komen, dit is zeker, zij zullen verdrukking hebben.

»Wat is het toch mannen! dat u zoo vermetel maakt?" Als gij dat zegt, zullen die Galiliërs u zeggen: Noem ons niet vermetel, want wij zijn zeker van onze zaak; wij volbrengen het bevel van den Overste van de koningen

dezer aarde, dien wij liefhebben, terwijl wij onze medezondaren liefhebben. Deze discipel zegt: »De Heer is mijn Herder; Hij, in wien wij gelooven, zeide ons: »Mij is »alle macht gegeven in hemel en op aarde, en wat zou»den wij dan vreezen?" Die jonger erkent: »In ons is licht noch kracht als uit ons zelven," maar hij spreekt u van den Pinksterdag en het Pinksterwonder. Hij weet wat hij tegengaat. Maar al heeft ook geen nachtgezicht hem geopenbaard dat niemand de hand aan hem leggen zal om hem eenig leed te doen, wat nood! als ook de Geest in hem getuigt dat hem banden en verdrukkingen wachten. Op alles is hij voorbereid, voor zijnen Heer is hij gewillig. Wel kan 't hem voorkomen dat deze arbeid al bitter weinig zegen belooft; maar is zijn Heer die hem zendt, dien hij in den hemel weet, niet de Machtige om zijne vijanden aan zich te onderwerpen? Neen! vermetelheid is het niet, als hij uitgaat; geen gang op goed geluk en in eigen kracht; geen strijd om eigen eer. In de kracht zijnes Heeren gaat hij uit en overwinning zal er zijn; al kost hem ook zijn zending het leven.

Zij gingen en predikten overal. Geen richting wordt hier aangewezen, geen land of streek wordt hier genoemd; maar zeker, hier is voor ons eene beschamende les. Zij gingen niet, waar het hun goeddacht. Dat vindt bij ons vaak plaats op den weg, dien wij ons geestelijk arbeidsveld noemen. Bij ons is zooveel willekeurigs, zijn zoo vele eigen plannen en berekeningen; de een kiest zich het zendingswerk onder de Heidenen; de ander arbeidt liever onder, of dat ik zegge: laat voor zijn geld liever arbeiden onder Israël, meenende dat dan de dag

des Heeren spoediger komt. Het is ons eigen liefst te kiezen waar wij heen willen; de een zegt: »ik bepaal »mij bij spoorwegwerkers en poldergasten," en een ander werkt liever onder eenigzins ontwikkelde jongelieden; »liefst onder jonge dochters" zegt een derde; »ik liefst »onder zeelieden" zegt een vierde. De een zal in de arme wijken gaan, de ander zoeken op de groote wereld zijnen invloed uit te oefenen, of op gevallen vrouwen. Gaat de een, droomende van aanstaande en krachtige bekeeringen die velen zullen verbazen, onder bepaalde tegenstanders, liefst toch gaat men tot de vrienden maar die nog niet, zooals het heet, den Heer gekozen hebben als hun deel, maar die, als zij toevallen en zich beslissen, door hun geldelijk vermogen de zaak des Heeren kunnen steunen. Van dat alles lees ik niets in Markus mededeeling, van geen beding, van geen verblijdende hoop; zij gingen uit en predikten overal.

Dat volgen in gehoorzaamheid, de Heer heeft het gewerkt, de Heer zal het kroonen. Ik lees: En de Heer wrocht mede, en bevestigde het woord door teekenen en wonderen, die daarop volgden.

Elk koninkrijk heeft zijne geschiedenis in jaarboeken opgeteekend, die zorgvuldig worden bewaard; daarin staan der koningen daden, sommiger onderdanen verdiensten, ook de lotgevallen des lands. Zoo ook heeft het koninkrijk der hemelen zulk een jaarboek; dat der eerste eeuw hebben wij onvervalscht in de Handelingen der Apostelen. Dat boek kan niet te ijverig worden gelezen. Gij begrijpt zelf M. H. dat het bij eenen beperkten tijd mij tot spreken gegeven, niet vergund is anders dan in hoofdtrekken u aan te wijzen hoe het gebleken is dat

de Heer mede wrocht en dat dit hier niet zeggen wil, dat de Heer mede een hand uitstak, maar wel degelijk dat Hij, die menschen riep tot dezen arbeid, de Eerste en Laatste was en blijft. Of van waar anders die talen, nooit geleerd, waarin zij de groote werken Gods verkondigden? Van waar de toebrenging van die 3000, die met berouw en in schuldgevoel uitbreken: »Wat zullen wij doen?" terwijl hunne wetsvolbrenging en hun ijver voor die wet als grond van zaligheid hun ontvalt en er zoo velen worden toegedaan? De apostel kon er geen een, Petrus kon zich zelven niet toebrengen! Van wien is het, als weldra het profetendoodend Jerusalem de gemeente ziet geklommen tot 5000, die aan de discipelen groote achting bewezen? Hoe is dat toch zoo veranderd, dat zelfs een overste des tempels zich voor Jezus van Nazareth buigt? Van waar de bede om den doop in Jezus' naam uit den mond van den kamerling uit het Moorenland, de stem die om zaligheid roept in Filippi's kerker? Van waar dat naar Hand. 13 : 48, de Heidenen zich verblijdden en het Woord des Heeren prezen? Het staat hier M. V. in die korte maar veelzeggende woorden: »En de Heer wrocht mede", d. i. de Heer was met hen, en gaf naar zijne belofte door teekenen en wonderen getuigenis van hunne zending en hun woord. Ziet, daar springt de man op en huppelt van vreugde in den tempel, bij ieder bekend als de kreupele van zijne geboorte af, dagelijks door de hand der vriendschap gezet aan de schoone deur des tempels. Ziet die jongelingen, die verslagen en stom eene vrouw begraven, wier man eenige oogenblikken vroeger doodelijk getroffen, zij uit de volle christelijke vergadering wegdroegen en ter aarde brachten

Petrus had toch maar één enkel woord tot ontdekking van het bedrog gesproken. Hoort dat gejuich in het huis van den heidenschen Cornelius. Ziet die verbazing van Herodes; Petrus was toch bewaakt in den binnensten kerker door 16 gewapende wachters en toch, de gevangenis was ledig! Ziet den Joodschen vorst, die bij het huldebetoon van de Tyriërs en Sidoniërs van hoogmoed zwelt, straks in zijn blinkend kleed verbleeken en in een krimpen. Leest van Saulus en Paulus, en van die heiligen aan het hof van den ongebonden Nero, en gij hebt eene reeks van wonderen, welke ons al de kracht voor oogen stellen van den grooten Zender dier mannen, die niet gekomen waren met uitnemendheid van woorden. En ga er als oudtijds uit uw midden een lofzang op!

Geen wonder, om de trouw des Heeren die lofzang nog na eeuwen! Het antwoord waarmede Marcus de pen nederlegt, is het Amen: het zal alzoo waar en zeker zijn.

Nog zendt de Heer predikers! Ja, zegt iemand, predikers genoeg, maar zou God die wel allen gezonden hebben? Predikers genoeg, maar ook zegen? Ik stem toe, er zijn in onzen tijd velen, die hun ambt misbruiken, en zelfs met vrome woorden en raadgevingen den raad Gods tot zaligheid verdonkeren. Het is zoo, bij menigte komen zij op, maar het Woord der waarheid doet geen nut; zij gaan gelijk zij kwamen. Als ook de overtuiging in 't hart was: het is waarheid, straks toch weer de oude gedachteloosheid, het zich weer verdiepen in berekening van winst en verlies, het volslagen gemis van levensernst en geloofsvrucht. Maar is daarmede het Amen te niet gedaan of onwaar geworden? Is er geen gemeente, waar

ook gij meent het te moeten ontkennen? Zullen wij haar hebben aan te wijzen, wij die in onze beschouwing en in ons oordeel vaak zoo eenzijdig zijn? Zijn er geen, die de gemeente afmeten naar de vele gaven tot ondersteuning van Bijbel- en Zendingsvereenigingen, naar den roem in geloof en geloofsdaden; die naar getrouwe opkomst oordeelen; die den toevloed der hoorders tot maatstaf hebben; die vragen of er velen medezingen, als er een zoo hoog mogelijk gestemd lied wordt opgegeven? Dan is volgens die, de gemeente Gods niet bij de armen, die niets missen kunnen; niet, waar twee of drie zamen zijn; niet, waar men met verslagen hart nederzit, omdat tot dat: »ik ben een geloovige" zooveel behoort, en het hart zich alleen durft uitstorten in het bekende: »'k Ben ellendig, diep in nood, gansch van hulp en heil ontbloot", terwijl er maar één, doch nog vergelegen lichtpunt is: »Heer, mijn God! Gij zijt almachtig" en de bevende lippen zich sluiten bij het: »En ik ben uw gunst deelachtig!"

Och, dat wij toch zwegen, zoo lang wij van ons eigen standpunt oordeelen, over al of niet een Christen. Het gaat met zulke beschouwingen als met die over de zonde. Voor den gierigaard is er geen grooter zondaar dan een doorbrenger, en voor den vrijgevige is zoo spoedig de wat meer zuinige een gierigaard. Laat toch maar den Heere Christus het roer en het gericht in zijn koningrijk, en dat uw arbeid tot deszelfs uitbreiding maar worde opgevat met de vraag: »Heere, kunt Gij wel met mij »gaan; behoor ik zelf U toe?" Dat zij niet alleen de vraag van den prediker, maar van een iegelijk, die als huisvader, onderwijzer, opziener, gezaghebber zich een

deel des zaads ziet in handen gegeven om het uit te strooien in zijne kracht. En gij zult zien hoe Jezus nog even als in den Apostolischen tijd de Amen is, en hoe Hij den arbeid om zijn naams wil zegent.

Al geneest uwes inziens geen machtwoord een' kreupele meer; al meent men, maar te vergeefs! op wonderlijke genezingen te wachten; al daagt iemand ons uit: »Toon »mij een wonder, waarbij een' blinde het gezicht werd »hergeven," — ik zou wel lust hebben te antwoorden: Blinde ziel! zou het u niet een grooter wonder moeten zijn, dat gij nog niet kreupel gevallen zijt op uwen zondigen weg; dat gij u nog gezond gevoelt, en uwe oogen nog niet als een straf voor uw staren op de afgoden en den glans der wereld blind, natuurlijk blind geworden zijn? Maar ik wil daar niet op doorgaan en u raden liever te hooren naar hen, die u weten te verhalen van gebedsverhooringen, genezingen, uitreddingen, die u weten te verzekeren hoe de God van Hiskia, de God van dien klomp vijgen nog leeft, die redt wat doodgeschat en den medicijnmeester reddeloos verloren voorkwam.

Och, dat er een hart ware om te hooren naar het aandoenlijk verhaal van de genezing van die geestelijk blinden, die verlicht werden om Jezus te zien als hunnen eeuwigen Redder, die zijn woord wilde bezigen dat het tot een machtig »Ephata, wordt geopend" dient; te hooren naar menschen, vroeger dood in de misdaden en de zonden, die van niets wisten, zelfs niet recht geloofden dat er een God is; te hooren naar het verhaal des lijdens van hen, die geheel van den duivel geregeerd werden en nu het zoo wel hebben aan de voeten van

den Heere Jezus. Dat zijn hunnes inziens nog grooter wonderen dan lichamelijke genezingen.

Helaas! daar verstaan vele mijner hoorders nog niets van en weten niet van zaligheid, en bekommeren zich daar niet om, hoewel de Heere alzoo lang gestaan heeft aan de deur des harten.

Maar komt, waar God zoo barmhartig is, u nog het leven te laten, laat mij niet onbarmhartig zijn u het woord des heils te onthouden. Wat zoudt gij nog langer nederzitten om alleen u te verdiepen in deze aarde, die uwe ziel geen heil geeft? Och, dat gij dan mocht opzien naar den hemel, en gelooven wat deze dag u predikt. Daar ziet het geloof Jezus Christus, die gekruisigd is geweest, maar opgewekt uit de dooden, gezeten aan 's Vaders rechterhand. Zijne kracht, om 't Woord ten zegen te doen zijn, is niet vergaan; de prediker doet dat niet; gij doet het u zelven ook niet ten zegen zijn.

Hij doet dat uit genade, hoe lang, hoe zwaar wij ook zijn wetten schonden. Hij deed het reeds daar, waar een verslagen hart is.

Maar verhardt men zich en spot men met den hemelzin, dan, geloof het, Hij is daar gezeten als die eens 't gericht houdt, en ook over alle ongeloof rechtvaardige vergelding zal doen.

Hij is daar, als de eeuwig Machtige, om den troon des satans neer te werpen; als de Hoorder der gebeden zijner ellendigen, gebeden die Hij ze zelf geleerd heeft; om te waken over zijn erfdeel, al wordt de strijd nog zoo bang, en 's vijands macht nog zoo rijk in omvang. Hij leeft en heerscht, om ze eeuwig de kracht van zijn

Amen te doen ervaren, nadat Hij ze een hemelvaart bereid heeft in gelijkvormigheid aan de zijne, terwijl voor het ongeloof eene hellevaart bereid is, die geen menschenmond kan uitspreken, zoo verschrikkelijk zal die zijn.

AMEN.

HET SPREKEN MET ANDERE TALEN.

(Hand. 2 : 4.)

Hand 2 : 4.

„En zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest, en begonnen te spreken met andere talen, zooals de Geest hun gaf uit te spreken."

Gesteld eens, het moest ons gaan gelijk het Israël ging in den tijd van Elia. Wij lezen van eene droogte van drie jaren en zes maanden. Alles is dor, elke beek uitgedroogd; er viel noch aan zaaien, noch aan maaien te denken. Maar zie, de regen kwam zacht en mild, en het gelaat des aardrijks werd veranderd, en het gras sproot weder uit, en de koornkorrel ontkiemde. Wat zou dat eene blijdschap zijn! Maar denkt eens na, te midden van al die met zegen van boven besproeide akkers lag de uwe en deze was door geen droppel gedrenkt; wat zou dat in uwe oogen een groot onheil zijn, wat oorzaak van geklag; hoe zoudt ge niet bij dat wonderlijk geval gaan denken aan Gods ongenade omtrent u; wat zou u dat eene stoffe zijn des weenens! Maar duizendmaal ernstiger oorzaak van ongerustheid daar, waar de H. G. het hart onaangeroerd liet; waar die akker aan een steenrots gelijk bleef, onvruchtbaar en hard; waar zijne zalige werking een vreemdelinge bleef, daar zonder dien Geest niemand zeggen kan dat Christus de Heere is, en zonder dien Heere de mensch gesloten is buiten de gemeenschap met den Vader, en dus ook geen deel heeft aan de zaligheid. En toch zijn er wel bij me-

nigte, die in dat geval verkeeren, en die dus zoo dood ongelukkig zijn als zelfs in woorden niet gezegd kan worden. En toch over dat dood ongelukkig bekommeren zij zich in den regel niet. Zij laten zich waarschuwen, en zij moeten toestemmen dat de man, die spreekt, gelijk heeft; het wordt jaarlijks al weder het feest des Geestes; zij hooren naar de prediking zijner onmisbaarheid, hooren naar de voorstelling van zijne werking, vernemen de verkondiging van de toebrenging van die 3000 gelukkige menschen, wien zaligheid geworden is. Zij zullen u toestemmen dat dit de heerlijkste dag geweest is, die ooit voor die zondaren aanbrak, maar zij trekken zich geene van deze dingen aan.

Lieve Hoorders! mocht die toestand, die zoo dreigend is, niet langer aanhouden; mocht gij, wier hart nog zulk een ijzerharde grond is, tot de overtuiging komen »Dat kan, dat mag niet langer zoo; dat hart, dat tot nieuwe gehoorzaamheid vermaand is en verplicht, moet vernieuwd worden; de eer van den driemaal heiligen God eischt het, eischt het heden!"

De zegen van God, de Almachtige, ruste dan op het woord; die zegen zij ook op ons hart, hetzij de Heer ons tot spreken of tot hooren roept.

Hand. 2 : 4.

Eerst wil ik iets zeggen tot herinnering aan de Pinkstergeschiedenis.

Om daarna de waarheid te ontwikkelen dat ook ons door den H. G. eene nieuwe tong moet geschonken worden.

De Geest des Heeren kome tot ons! Hij heeft macht over alle vleesch, en make ons recht levend!

Als ik ook het geschiedverhaal ter sprake breng, is het niet, omdat gij die dingen niet weet, maar omdat ik liever het voorbeeld niet volg van vele predikers in onzen tijd, die deze bekendheid met de feestgeschiedenissen bijbrengen om te kunnen zwijgen van die wonderverhalen, die hun eigenlijk eene ergernis zijn, terwijl zij de gemeente bij nevenzaken of bij geheel andere onderwerpen bepalen. Ik zou niet gaarne willen dat men ook mijnen naam noemde onder hen, die het oude gebruik, om welke reden dan ook, vaarwel zeggen.

Daarom gedenk ik aan hetgeen in Jeruzalems tempel overdacht werd en voorviel, telken jare, op den 50sten dag na het feest van 't Pascha. Jeruzalem, ook dan van vreemdelingen overstroomd, die gedachten aan eene plechtige wetgeving, door velen nog nooit in haar doel en heiligheid verstaan, bood dan een treffend aanzien. Op dat feest bracht men Gode dank voor den geëindigden oogst en de eerstelingen der inkomsten werden onder vreugdegezang den Priesteren gebracht en door dezen op den altaar den Heere geheiligd.

Maar van al wat daarbij het oog trof bij het geklank der bazuinen werd de aandacht spoedig afgeleid. Een onverklaarbaar windgedruisch, eenen stormwind gelijk, doet zich hooren. Dat geluid is plaatselijk. Eene wondere blazing doet zich vernemen en gaat voort en wijst den opmerkzamen den weg. Die weg is voor hen naar boven, naar eene der vele zalen boven den zuilengang, die den ganschen tempel aan twee zijden omgaf.

Die zaal heeft de Heere Christus gekozen als de plaats der vertooning zijner eere en macht. Daar heeft Hij zijnen naam zóó wonderlijk gemaakt, dat nog na ruim

18 eeuwen de gemeente daarvan zingt. Daar verdringt zich de menigte; daar zien zij de onverklaarbare vuurvlam, die zich onder de aanwezigen verdeelt in met tongen gelijkvormige deelen. Die zetten zich op de daar vergaderde kleine gemeente, welke eendrachtig spreekt van den Heere Jezus, van zijne liefde, zijn heil, zijne beloftenis. Daar hooren zij in de talen der volkeren, toen te Jeruzalem vertegenwoordigd, ongeleerde menschen de groote werken Gods verkondigen, een iegelijk naar hetgeen de Geest hem gaf.

Als 't Pinksterfeest is, is Hand. 2 bij gedeelten het onderwerp der redenen. Helaas! bijna alleen der kanselredenen, helaas! zeer weinig der huiselijke. Als den leeraar de zaak, voor welke hij staat, ter harte gaat, zal hij het niet bij oude gezegden en de herhaling van reeds vroeger gemaakte opmerkingen laten; elk jaar heeft zijne bijzondere omstandigheden, behoeften, eischen. En zal hij met vertrouwen bidden en van zijne hoorders belangstelling kunnen verwachten, dan moet hij de overtuiging hebben, dat hij aan geen traagheid heeft toegegeven; en de gemeente moet kunnen hooren dat hij niet heeft gedacht »die leerrede kan nog wel eens meê!"

Ik werd onder de vernieuwde overdenking ditmaal bepaald bij de noodzakelijkheid dat ook ons door den H. Geest eene nieuwe tong gegeven worde,

en vraag nu: waarin bestaat die?
vanwaar komt die?
waartoe dient die?

Zij spraken in vreemde talen. In plaats van die woorden in eenvoudigheid te gelooven, en in den gezonden zin op te vatten, heeft men zich begeven tot allerlei uitleggingen en vermoedens; die aanleiding geven tot

onvruchtbaar getwist, bij hetwelk het eigenlijke van de zaak vergeten wordt en de Geest bedroefd.

De gevoelens door welke de waarheid van het wonder wordt weêrsproken, wil ik niet vermelden, omdat het voor mij zeker is dat de Galilesche mannen, ongeleerd als zij waren, door den H. Geest de verschillende talen spraken door den geschiedschrijver genoemd, als hij in volgorde eenen geheelen cirkel beschrijft. Hij vangt aan met de taal der Parthen en Meders, ten oosten; hij noemt de taal der oorspronkelijke landgenooten van Abraham; hij leidt ons door Klein Azië; hij voert ons in den geest over de Middellandsche zee; hij vermeldt Creta, Lybië en eindigt met Arabië. Dat zijn nu geen tongvallen van een bijna zelfde spraak, dat zijn verschillende talen. En de Geest, die dat leerde, tot verwondering van de vele uitlandsche Joden, profeteerde daarin de waarheid dat Jezus Christus dra zou toonen dat Hij gekomen was om de volken te zaligen.

En die gave der talen bleef nog eenigen tijd aan de gemeente medegedeeld, en diende tot bevestiging der waarheid; maar zij werd spoedig eene oorzaak van hoogmoed en verdween.

Zoodat er dan nu van geen nieuwe tong of taal sprake meer zijn kan?

Het geestelijk koningrijk heeft die nog, en 't is haar het merkteeken van de macht en inwoning des H. Geestes. Maar

1. Waarin bestaat die?

Is zij dáár misschien, die taal of tong, waar ik eene verwonderlijke welbespraaktheid zie, eene benijdenswaardige keus van woorden; waar ik eenen mensch ontmoet

die in meer dan ééne taal zich verstaanbaar kan maken in de dingen van het hoogste belang? Maar waarom zeide dan Paulus in zijnen tijd: »Al sprake ik als een Engel, al sprake ik al de talen der volken, zonder de liefde gaf dat geene nuttigheid?" Dan is hij alleen de geïnspireerde, die de menschen in opgetogenheid brengt door zijne zeggenskracht; dan is hij de nuttige dienstknecht in het koningrijk der hemelen, die ook in andere taal als zijn moedertaal iets nuttigs weet te zeggen? Och, arme dan! die niet wel ter taal is, wien de gave om boeiend te spreken onthouden is; dan trede hij maar af, die door een borstgebrek nog al eens moet afbreken. Dan is dit misschien het teeken van de inwoning des Geestes, dat men goed en bevredigend spreekt voor allerlei menschen, toestanden, meeningen, kerkgenootschappen? Maar de Geest zegt voorzeker ook met het oog op eene prediking, die niemand ergert: »Wee! als alle »menschen wel van u spreken." Toch! dat iemand talent heeft, 't is een zegen; dat iemand, tot de prediking geroepen, zwaar ter taal is, 't is eene beproeving; dat er menschen zijn, die zich met groot gemak voor den blinden Heiden kunnen uitdrukken en op reis geen Franschman of Italiaan ongewaarschuwd door behoeven te laten trekken met het oog op hun geestelijken nood, 't is een voorrecht te achten. Maar dat is eigenlijk de nieuwe tong niet! Neen, geen welbespraaktheid, geen zich eigengemaakte taal Kanaäns; hoe juist ook gesproken, hoe getrouw ook anderen nagebootst, hoe men zich die eigen hebbe gemaakt, in dat alles is geen leven; men zij anderen een wonder, een uitlegger en brenge met hartbrekende stem een gebed voort, dat de menschen roert;

men is op 't hoogst genomen een geestelijk tooneelspeler. Maar als het hart en de mond vervuld en geopend zijn tot den ootmoedigen roem in Gods genade en de dankbare erkentenis van 's Heeren daden; — als dat hart mag betuigen en de mond uitspreekt: »Hier is er ook een van hen, die van schaamte en angst niet wisten waar zich te bergen, die gedenkende aan hun vroeger leven met de belijdenis in Art. 14 vervat instemmen en zeggen: »ik die in al mijne wegen goddeloos en verkeerd geworden, dood was in de zonden en misdaden, een verdriet voor God en voor de gemeente; maar God, die rijk is in barmhartigheid, heeft mij uit diepen nood en modderig slijk opgehaald;" — als zulk een opstaat en zegt: Menschen! hoort eens naar mij; ik mag u van de daden des Heeren spreken; als iemand zegt: »komt, hoort, hoe de Heere macht heeft om van een farizeër (huichelaar), een' tollenaar (zondaar) te maken; — als jongeling of dochter die vroeger zoo gezochte en opwindende boeken, hoe onzedelijker hoe beter — niet meer lezen kan en nu naar Gods Woord vraagt; — als in plaats van vuil spreken en lasteren de lust is in het bedenken en bespreken van de dingen, die boven zijn, omdat het eerste een kruisigen van den Heere is, — dan is daar eene nieuwe tong; daar is een nieuw hart.

2. En dat hart, die tong, vanwaar komen die?

Is zij de vrucht van natuurlijken aanleg? Zegt die nieuwe tong tot de kunst »Mijne moeder!" en tot de wetenschap »In uwe kweekschool ben ik geboren." Is zij het bepaald eigendom van den zoo gezegd geestelijken stand; wordt deze gave ingestudeerd; is zij daar op 't hoogst, waar men den professoralen titel heeft bemach-

tigd? Neen, M. H.! tot welk eene mate van kennis men het door dat alles ook brenge, en wel op allerlei gebied, deze is alleen van den Heiligen Geest; deze gave is van den Hemel. Wat van den Profeet Jesaja gelezen wordt, na zijne klacht dat hij een man van onreine lippen was, 't mocht aan ons nog geschieden: »En een seraf vloog tot mij en had eene gloeiende kool in de hand, die hij met een tang van den altaar genomen had en hij roerde mijnen mond daarmede aan." Wat van Jeremia staat geschreven: »En de Heer stak zijne hand uit, en roerde mijnen mond aan, en zeide: Zie, Ik geef mijne woorden in uwen mond" moet ook ons gebeuren. En dat geschiedt door den H. Geest, zonder wien niemand zeggen kan dat Jezus Christus de Heere is, en niemand tot de overtuiging komt, dat eigenlijk in ons hart van nature niets woont dan ongeloof; niemand tot het besef komt van zijne doodschuldigheid. Dat zijn geen uitspraken, gegrond in de stellingen van kerkvader of hervormer. Dat zijn de woorden van den Christus Gods, en wij lezen die duidelijk in zijne laatste gesprekken tot zijne jongeren, die ten volle overtuigd waren van hun onvermogen om gezanten te zijn in dit geestelijk koningrijk, dat hun zelven eene verborgenheid was. Hier geldt dat voor velen aanstootelijk woord: »Niemand kan een ding aannemen, tenzij het hem uit den hemel gegeven zij," en wederom zegt Christus: »Die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij" en dus geen ander!

Ik weet het wel, iemand zal zeggen: Maar toch, ik ontmoet zoo velen die heerlijk spreken, zoo velen van wie men zeggen zou dat een profetenmantel op hen gevallen

is, — en toch! hun leven, — en toch! als men hun vraagt: »Mijn vriend! zeg mij eens eerlijk weg, zijt gij waarlijk »van Christus, kent gij Hem?" hij antwoordt mij: »Helaas! neen." »Maar hoe komt gij dan aan zooveel kennis in geestelijke zaken?" hij antwoordt: »Ziet gij, ik ben van »mijn jonkheid aan onder de leiding van godvreezende »ouders geweest, zoo baden en spraken zij. Ik heb sta»pels oude geestelijke boeken, waaruit veel in mijn hoofd »is gevaren; ik heb rechtzinnige uitleggers en daar zoek »ik wel eens in!" En vraag ik dan: »Hebt gij nu niets »anders?" ik krijg ten antwoord: »Neen man! als ik zoo sterf gelijk ik nu ben, dan ben ik verloren." Toehoorders! er zijn voorts menschen, die op eens Christens pas reizen, maar hun signalement is 't niet. Zij hebben zelf wat opgesteld en de handteekening ontbreekt of is valsch, en daarom reizen zij naar 't verderf; want in den hemel komt geen valschheid, maar 'tgeen recht is voor Gods heilig aangezicht. Als Christus de lippen heeft aangeraakt, als de heilvlam des H. Geestes zich op ons gezet heeft, dan is het hart tevens verlicht, vernieuwd, geheiligd, en dan eerst is het mogelijk met nieuwe tong te spreken; dan is daar waarheid in.

3. En waartoe dient dan die nieuwe tong — en hetgeen zij voortbrengt?

Gods gaven zijn tot Gods eer. Al wat Hij doet, heeft de strekking, dat Hij geprezen worde om zijne goedheid en macht. Daartoe dient ook de heerschappij des Geestes over een mensch. Kan het dan des Geestes kenmerk zijn, als de menschen hunne gaven ten toon stellen, of op dit gebied met elkander wedijveren? Want de Heere verbiedt den voorrang in zijne gemeente. Kunnen de geestelijke

gaven, de meest uitstekende dan geschonken zijn, opdat anderen ons vergoden en vertrouwen stellen op ons gebed, als voor ons verdienstelijk bij God? Och, dat de Heere toch dat bijgeloof, ook in de Hervormde Kerk zoo veelvuldig, uitroeie met wortel en tak! Het is zoo, aan sommigen geeft de H. Geest een diep inzicht in de waarheid, of een machtigen geest om te strijden tegen de dwalingen, maar op die voorvechters zij toch het betrouwen niet; want immers, vervloekt is hij, die op een' mensch bouwt, ook op den geestelijken mensch.

Nog eenmaal, al wat God schept: dood uit leven, licht uit duisternis, schept Hij tot zijne eer. O, de door den Geest geleide jonger toont dit zoo duidelijk te verstaan, als hij op den Pinksterdag opstaat en spreekt tot de schare, die met verwondering de woorden hoort, in verschillende talen voortgebracht. Hij wijst immers op de vervulling der profetie van Joël. Hij geeft immers Gode en zijnen Christus de eer! Hij roept immers luide uit: »Israëlitische mannen! wij zijn het niet!" Dat prediken immers weldra Petrus en Johannes bij de genezing van den kreupele, en zeggen: »Wij zijn 't niet; God is het, »die zijn heilig kind Jezus verheerlijkt heeft, en door »het geloof in Hem staat deze gezond voor u." En als men Paulus en Barnabas te Lystre met offeranden wil vereeren, dan scheuren zij hunne kleederen en springen onder de schare: »Mannen! waarom doet gij deze dingen? Wij »zijn menschen van gelijke bewegingen als gij," en zij prediken den Schepper des hemels en der aarde en zijne barmhartigheid ook voor de Heidenen.

Ziet, dat behooren ook wij te verstaan en te betrachten. Hij toont zijne macht aan sommigen, dikwijls aan

woudezels van menschen, opdat dezen staan als gedenkteekenen van de macht zijner genade, en opdat zij in ootmoed voor hunne medezondaren getuigenis geven van 'tgeen Hij vermag, opdat nog anderen, in eigen schatting verloren, moed grijpen uit zijne daden. Hij zendt, Hij gebruikt ze in zijn koningrijk tot vermaning en waarschuwing, en drukt hun op het hart dat zij het niet zijn, maar de Geest des Heeren.

Hij wil dat de aarde vervuld zij met de kennis des Heeren, en gordt de zijnen aan met lust en liefde om die blinde Heidenen, die 't vuur aanbidden en voor steen en hout zich buigen, tot de kennis hunner dwaasheid te brengen, en het getuigenis van den eenigen en eeuwigen Zaligmaker te doen hooren, opdat de nacht van onkunde voorbijga en het licht van den blijden dag opga. Neen, dat is geen werk van menschen. Het vernieuwde hart, de geheiligde tong treedt alleen op met des Heeren getuigenis. De zegen is van boven. Daar leeft die Heer, die gezegd heeft: »Mijn Woord zal niet ledig tot Mij »wederkeeren," Hij die heeft laten beschrijven dat deze arbeid niet ijdel is in Hem.

Wij zagen dan waarin die nieuwe tong bestaat. Is er nu iets van in ons leven merkbaar? »Is 't — zoo vrage »een iegelijk zich zelven — reeds voor mij Pinksterdag ge»weest?" Reken haar niet ligt, deze vraag; noem haar niet onnoodig, bij den nacht waarin wij van nature gezeten zijn. Zeg niet: »Ik ben onder de blijmare des »Evangelies geboren;" zeg niet: »Maar ik ben toch geen »stomme; ik geef nog al eens getuigenis." Lieve Hoorders! vraagt uwen geneesheer eens, of de tong in alle gevallen toont dat de krankheid geweken en het geheele

lichaam in een regelmatigen toestand is; hij zal u zeggen: »Neen, b. v. bij eene hartkwaal kan de tong zeer voldoende zijn." Kranke menschen, wier toestand bedenkelijk is, kunnen dikwijls o zooveel spreken, opgewonden spreken. Neen! ook tong en taal zijn niet het onfeilbaar kenmerk van een gezond hart! Onthoudt dat, gij die spreekt en getuigenis van Jezus geeft, en .... hoort het Woord des Heeren: Gijlieden moet wederom geboren worden. Het komt van boven. En nu zeg ik: hebt gij oude boeken van Calvin tot Brakel; goed, lees en herlees, maar laat er uwen Bijbel niet voor, en zie altijd wel toe of het ook maar een Calvins geloof of Brakels instemming is; want gij kunt u wel in een' vorm dwingen, maar 'tgeen in eene enge plaats wordt geperst, barst op en hetgeen daarin was, gaat verloren. God, de Heere moet een hart geven, waarin Hij kan wonen en bij den nieuwen wijn des H. Geestes behoort geen oude lederen wijnzak.

Eindelijk, waartoe dient die nieuwe tong? Zij dient tot Gods eer. Zoo vrage dan een ieder: »Wat bedoel »ik met mijn spreken, met mijn prediken? Dringt mij »de liefde van Christus? Jaag ik niet naar een naam? Is »'t mij waarlijk om 't behoud van medezondaren te doen?" Die vragen worden u aan het hart gelegd, en de Geest des Heeren neme ons den blinddoek van de oogen, of versterke ons in het geloof, dat de Heere ook ons van zijnen H. Geest gegeven heeft!

AMEN.

TER VOORBEREIDING TOT HET GEBED VOOR DE HARINGVISSCHERIJ.

(Jona 2 : 7).

Jona 2 : 7.

Als mijne ziel in mij overstelpt was, dacht ik aan den Heere; en mijn gebed kwam tot U, in den tempel uwer heiligheid.

Eene voor deze stad gewichtige ure is aangebroken. Was vroeger de belangstelling in het bijwonen van die grooter dan helaas! in onzen tijd toch is die niet geheel geweken. Uwe tegenwoordigheid zegt het, uw groot getal en hetgeen ik van velen weet. Toch worden er gemist, die bij dit samenzijn tot een gemeenschappelijk belang, bij de bede voor den uitwendigen bloei onzer plaats moesten tegenwoordig zijn, — voor dat terugblijven is reden. De een blijft terug — want de leeraar staat hem niet aan; een ander — want zou dat bidden helpen? De schepen zijn in den besten staat, het volk is bekwaam, de netten zijn vele en van voortreffelijk maaksel, aas is er niet noodig." Bij deze visscherij zeilt men maar op en haalt maar binnen, voor proviand is ruim gezorgd. Wat wil men meer, en waarom nu nog wachten, waarom nog bidden? Iemand zegt: »Neen waarlijk, zoo spre- »ken wij niet, maar veel is veranderd, bij vroeger ver- »geleken en als getij verloopt, dienen de bakens verzet; »wij worden tegenwoordig de een door den ander voort- »gedreven, de tijden zijn slecht, de uitgaven ontzagge- »lijk groot en ons vischwater, dat ook door andere na- »tiën wordt bezocht, is zoo ver." Maar wij gevoelen

het, het gebed tot Hem, wiens de zee is, is noodig. Och, mochten daarvan meer harten doordrongen zijn en die overtuiging reeders, zeelieden, kooplieden den zegen doen zoeken in den van God verordenden weg. De kans is zoo hagchelijk bij de beste middelen; de weg van den zeeman op die groote wateren zoo gevaarvol; de laatste tijden waren voor onzen koopmansstand bij het gedurig hopen zoo moedbenemend en zwaar. Als één ons tegen is, dan baat het snelste en sterkste schip niet, de ijverigste bemanning niet, de fijn'ste berekening niet. Als dat uwe overtuiging is, dan aanvaard ik blijde den arbeid, die mij op de hand gezet wordt, en dan is het mij een eere uw voorganger te mogen zijn in deze ure des gebeds.

Maar dan ook een woord van voorbereiding, eer wij ons als een eenig man voor Gods aangezicht stellen.

Jona 2 : 7.

Gij kent den man, wiens naam aan het hoofd van dit boek staat. U is bekend welke last hem gegeven werd, en op welke wijze hij die roeping ontvluchtte. Een storm beloopt hem en zijne medgezellen. En daar hij het weet, dat de zee om zijnentwil ontstoken is, en deze met elken oogenblik maar te wilder wordt, en het geworpen lot hem, den profeet van den eenigen waren God, als den schuldige aanwijst, tot verbazing van de schepelingen, die zeggen: »Wel man, hoe hebt gij dat »durven doen?" weet hij er geen ander middel op dan dat men hem over boord werpe. Die mannen beven wel terug voor dien raad, door hem zelven met diepen ernst

gegeven, en zoeken uit medelijden op allerlei wijze zijn leven te redden, maar als eindelijk niets baat, komt het er toe, zij werpen hem in zee en zij redden nu hun leven, de zee wordt stil, Jona daalt in de diepte. Gij weet wat er geschied is. God beschikte een' grooten visch, die slokte Jona in. En wij lezen. »Jona bad uit »des vissches ingewand." En later beschreef hij zijne verschrikkingen en zijne smeekingen. Onder vele andere woorden vinden wij ook die van den tekst: »Als mijne »ziel in mij overstelpt was, dacht ik aan den Heere, en »mijn gebed kwam tot U in den tempel uwer heiligheid."

Zien wij naar deze woorden:

1°. Welke de toestand zijner ziel en van waar die was?
2°. Wat hij in dien toestand deed en waarom?
3°. Wat hij ondervond en waartoe?

1. Den toestand vinden wij beschreven met een enkel woord, maar wie beschrijft dien recht. *Overstelpt.* Dat woord beschrijft iets, dat zich beter laat gevoelen dan zeggen. Overstelpt was dat schip, dat door eene stortzee zoo gedrukt was door het gewicht des waters, dat het een oogenblik de vraag der angstige en elkander zwijgend aanziende zeelieden was: »Zal het naar de »diepte gaan of rijzen?" Overstelpt is het hart, als het is: »Al uwe baren zijn over mij gegaan" en men geen woord kan spreken; als vreeze rondom is en de hulpe verre; als het is: Ik was verslagen en sprak niet, mijne ziel weigerde getroost te worden." Onderscheiden oorzaken kunnen daarvoor zijn: een plotseling verlies, een opeenstapeling van rampen, een zwaar huiskruis, de plagerijen

der menschen, verscheurde vriendschapsbanden, die wij o zoo hecht! meenden, vervolging die onzen ondergang bedoelt. Ook wel kunnen het de donkere wegen Gods met ons zijn, als wij uit de eene duisternis in de andere zien. Zulk een toestand kent de droeve weduwe, die met een talrijk kroost nederzit; als de vrienden die den echtgenoot en vader straks naar de laatste rustplaats droegen, zijn heengegaan, en het treurend gezin zwijgend bijeen zit. O, als 't licht zijner oogen was dien man zijne huisvrouw lief en onmisbaar. Zij was krank, maar gisteren nog zeide de geneesmeester: »Het gevaar is geweken;" allen waren blijde, maar daar verhief zich de koorts, één snik nog een en weg! Och, de man kan 't niet gelooven, en als doof voor elk troostwoord zit hij daar; de droefheid maakt hem stom. Wat kostte dat afscheid den zeeman veel, maar hij moest; de arbeid die zooveel verloochening eischt, hij moest dien aanvaarden; de nood was hem opgelegd. Maar het was in zijne oogen te lezen dat hij liever zou blijven! Maar goed, hij gaat, de hoop in het hart op een zegen uit de diepte. Maar de zegen blijft weg, de stormen zijn hevig, en 't schijnt dat de wijsheid des stuurders om het ontredderde vaartuig te behouden, wordt verslonden; zij rijzen op naar den hemel, zij dalen neder in den afgrond; hunne ziel versmelt van angst, want zij zullen de hunnen niet wederzien. Geen wonder, als hunne ziel overstelpt is, dat zij elkander zwijgend aanzien.

Maar zulk een toestand ontstaat niet altijd uit zulke bezwaren en nooden, die het uitwendig leven bestrijden. Er is nog een ander leven, een hooger, en dat wordt niet verkregen dan in eenen weg van strijd. Een on-

vernuftig man weet er niet van; maar in dit kerkgebouw zijn door 's Heeren goedheid niet slechts onvernuftigen, maar ook die zich dien nieuwen levensadem zagen ingeblazen. En zij verhalen u uit de ervaring hoe dat toeging, hoe het hier door den dood tot het leven gaat, door storm en onweder tot de haven der eeuwige behoudenis, langs den weg van zondeovertuiging en zelfverklaging tot schuldvergeving. Die ervaring blijkt zoo gelijk te zijn aan die van David: »Banden des doods had»den mij omvangen, angsten der hel hadden mij getroffen, »ik vond benauwdheid en droefenis." (Ps. 116) Lees ook 142. »Ik zag uit ter rechterhand en ziet, daar was niemand, »die mij kende, er was geen ontvlieden; niemand zorgde »voor mijne ziel." En in Ps. 143: »De vijand vervolgt mijne »ziel, hij vertreedt mijn leven ter aarde, hij legt mij in duis»ternissen, als degenen die over lang dood zijn; daarom is »mijn geest overstelpt, en mijn hart is verbaasd in het »midden van mij. Mijn geest bezwijkt." Rust des slaaps vindt hij niet, hij heeft vergeten zijn brood te eten. Dat is zielsziek zijn en de oorzaak is zondeschuld en zondenood.

Zoo ging het den profeet, die gepoogd had God te ontvluchten. Alles wat hem overkomt, die angsten en benauwdheden, zij zijn om der zonde wil; hij heeft God vertoornd, hij die zooveel van Hem ontvangen had, die zich zulk een heerlijk ambt zag toebetrouwd. En elke ruk van het dier, dat in die stormachtige vaart hem doet dalen of rijzen, is eene nieuwe verschrikking. En wat zal hij zeggen? Zijne ziel is overstelpt!

O zeelieden! die gereed zijt om ons en het uwe te verlaten, de erkentenis uwer schuld en van God recht leve

in uwe harten door de kracht des Geestes; zonder dat maken teleurstellingen en stormen u boos op God en barsch tegen elkander. Dat schip is dan geen woning des vredes, zonder dat komt het nooit tot datgene waarvan ik in de

2de plaats tot u wil spreken.

Wat deed Jona in dien toestand en waarom? Ja, wat was er voor hem te doen, toen zijne ziel overstelpt was? Zich zelven beklagen, morren over zijn droevig lot, zich uitmaken voor al wat leelijk is? Dat was even dwaas geweest, als het ijdel was pogingen te wagen aan zijn wonderlijke gevangenis te ontkomen. Hij zelf zegt ons wat hij deed; hij dacht aan God den Heere. Dat is niet, wat sommigen onzer wel eens doen, dat vluchtige, dat straks weer weg is. Neen! hij ging met ernst na waarom hij daar was en billijkte Gods recht, ook al was eeuwig omkomen zijn loon. Hij gedenkt wie hem zond en waartoe; hij gedenkt er aan wien hij ontvluchten wilde, den Heere, den Alwetende, den Alomtegenwoordige en hij schaamt zich voor Hem. Hij gedenkt dat de Heere barmhartig is en genadig; hij mocht het zoo vaak anderen prediken en hij bidt, belijdt, kermt als een, die alles verbeurd heeft. Dat is altijd de weg, de eenige weg ter ontkoming aan droeve onverbreekbare banden bevonden. »Zij — zegt God — zullen mij aan»roepen, en Ik zal hen verhooren." Wat is Davids betuiging? »Ik riep den naam des Heeren aan. Och, Heere! »bevrijd mijne ziel." Zijn hart is overstelpt: »Tot U riep »ik o Heere! Ik zeide: Gij zijt mijne toevlucht, mijn deel »in het land der levenden." (Ps. 143) »Ik breid mijne handen »tot U uit, mijne ziel is voor U als een dorstig land."

Wat lees ik in Ps. 107 van die scheepslieden, die daar op het dek als dronken lieden door elkander worden geslagen. »Maar roepende tot den Heer in de benauwdheden, die zij hadden." Waarlijk, er zijn omstandigheden, dat zelfs de meest verharde tot God roept, hoewel hem onbekend. Zou dan daar het gebed niet zijn, waar zijne vreeze woont en waar juist daarom het schuldgevoel zoo diep is?

En waarom dan dat denken aan, dat roepen tot God. Och, zoolang men zich zelven nog helpen kan; zoolang als ik 't nog weet: dat roepen tot God, dat is het laatste, helpt men en behelpt zich zelven. En toch, het heil is des Heeren, des Heeren alleen! »En wel-»zalig hij, die al zijn kracht en hulp alleen van Hem »verwacht;" de kloof tusschen God en menschen gemaakt door de zonde, wordt niet gevuld dan door almachtige genade. Reeds in natuurlijke zaken blijkt de redding Godes te zijn en de zegen van boven.

Onder hen die dat getuigen moeten, behoort gij wel zwervelingen op die groote zee! die diepe zee, het beeld van gevaren en dood. Die gevaren kent gij beter dan ik, maar dan weet gij ook beter wat voor u »mist" zegt, en hoe gevaarlijk dan »nacht" is, als de man op den uitkijk te vergeefs zoekt de duisternis te doorboren, en dikwijls als zoo'n ijzeren stoomgevaarte op eens recht op uw scheepken aanvaart, en het er al bij is, eer hij kan roepen; hoe het dan een wonder Gods is, als die er rakelings voorbij stoomt. Gij weet beter dan ik wat bliksemstralen op zee zijn; wat verpletterende watermassa er in zoo'n golf zit, wat kracht in eenen uitschietenden wind. Wat gevaar als een ankerketting knapt, een

touw springt of uit de hand glipt. Daarom, de Heer zij met u, visscherschaar! Hij zegene en behoede u in dat alles, waarin gij zijn zegen en bewaring zoo noodig hebt. Hij leere u uw welvaart van den Heer alleen verwachten, en geve u gedurig te kunnen betuigen: »Wij dach»ten aan den Heere." Dan murmureert gij niet tegen uw lot, als het tegenloopt; dan zijt gij eerlijk in de zaak van uwen reeder; — dan is er ook geen eed noodig, zooals die vroeger werd afgelegd; — dan houdt gij u op dat schip vreedzaam onder elkander, en onderdanig aan de macht over u gesteld, of misbruikt die niet; — dan wordt bij stormweer de vrees niet weggedronken of weggespot. Als gij den Heere gedenkt, bouwt gij niet op de hechtheid van den bodem, of op de uitmuntendheid van het tuig; maar dan zal uw betrouwen van Hem zijn, die u de betuiging, als ook voor u waarheid, in 't hart schrijve:

Geen geval, geen zorg, geen list,
Oost, noch west, noch zandwoestijn
Doet ons meer of minder zijn!

Als die overtuiging aan uw hart geheiligd werde, mannen! aan wie wij ook, als gij verre zijt, aan deze plaats zullen gedenken; wat zou al wie hart voor u heeft, u met meer rust zien vertrekken; terwijl het nu met kommer gevraagd wordt: Wat zal het einde zijn? Mannen! de zee is zoo gevaarlijk, de tijdsomstandigheden zijn zoo hagchelijk, de menschen zoo boos, zij vervolgen ook al het scheepken van den rustigen visscher. Mannen! als gij eens met den Engelschen zeeroover slaags raaktet en er was geen Nederlandsch oorlogsschip ter beveiliging,

gij werdt verslagen bij de verdediging van uw goed recht? Mannen! al gij eens niet wederkeerdet, maar werdt een prooi der golven? Is het dan wel, dan voor eeuwig behouden?

Daarom och! dat gij aan den Heere gedenken moogt!

3. Dat kan niet ijdel zijn. Zegt mij: Wat ondervond Jona en waartoe? »Mijn gebed kwam tot U in den tempel uwer heiligheid." De spreekwijze mag iets Joodsch, iets Oostersch hebben, wij verstaan toch wat zij beteekent. David zegt het in dat »Hij neigt zijn oor tot mij." Het staat zoo vaak in de Schrift »en Hij verhoorde mij." Straks ziet Jona zich bevrijd, en David zich in de ruimte. Israël is bedrukt en kermt, en God geeft een pad, dat veilig is, midden door de zee. De discipelen worden vervolgd en gebonden, Jacobus gedood, Petrus gevangen. Er wordt gebeden en God antwoordt. Zij worden bedreigd om des Woords wil en het is: »Och Heere! geef uwen »discipelen maar met vrijmoedigheid het Woord Gods te »spreken" en de plaats wordt bewogen, als zeide de Heer: »Wees stil, alle dingen zijn in mijne hand!" En dat alles, al die ervaring van gebedsverhooring en hulpe met dat ééne doel, dat het geweten worde, dat Hij verheerlijkt worde, als die almachtig is en getrouw, voor Wien geen ding onmogelijk is. Daarom breekt Jona uit: »Het heil is des Heeren!"

Zoo toen, zoo nu! Diezelfde God leeft nog! Voorwaar! aandoenlijke getuigenissen van zijne genade, macht en heerschappij zouden ook hier gehoord worden, als 't u vergund werd te spreken; wat zouden wij niet kunnen hooren uit den mond van oude godvreezende visscherlieden!

Maar wat baat u dat, niet waar? mijn broeders in

het visschersambt, gij in 't natuurlijke, ik in 't geestelijke; al hoorden wij wat heil God anderen beschikt, daarmede hebt gij nog geen visch en ik geen zegen. Wij moeten ons zelven de voorwerpen weten van zijne goedertierenheid. Hij is de Machtige, die ons onzen nood maar op het hart drukke, en ons onze reddeloosheid buiten Hem maar diep doe gevoelen; dan zal er ook gebed zijn en wij zien ons zeker gezegend. En is het dan niet met eenen overvloed, waarom wij vlag en wimpel lang en breed in top halen, — dan toch met geduld, met eenen stillen geest, die kostelijk is voor God, — dan toch met eene vurige liefde tot den onmisbaren Heere Jezus!

Dan worden straks de netten uitgeworpen met de bede tot Hem, wiens de zee is en hare volheid, en mogelijk dan spoedig zoo ingehaald, dat tranen van dankzegging de handspaak bevochtigen, die de spil doet wenden en het net opbrengen.

Dit is de wensch voor u allen: visschers, reeders, kooplieden! Dat de vreeze des Heeren, die rijk maakt, door u gezocht worde!

Want:

Welzalig is het volk, dat dus gezegend,
Dit henglijk lot door 's Heeren gunst bejegent;
    Welzalig is het volk, dat bij 't genot
    Van overvloed, den Heer heeft tot zijn God!

AMEN.

MEDEDEELINGEN.

Al wie bekend mocht zijn met den innigen liefdeband, die mijn broeder en mij sinds jaren verbond — en daarvan weten vooral de vrienden te Oud-Beierland, Maassluis en Vlaardingen te spreken! — zal kunnen gevoelen wat er in mijn hart omgaat, nu ik mij neerzet om niet alleen naar de begeerte van den uitgever, maar ook naar de behoefte van mijn hart eenige vertrouwelijke mededeelingen over het meer verborgen leven van den geliefden broeder publiek te maken, in zoo verre het niet strijdt met den plicht der bescheidenheid, en strekken kan tot meerdere verheerlijking van God.

Ik heb er voor mijn eigen hart behoefte aan over deze dingen te schrijven. En tot mijne blijdschap word ik daartoe in staat gesteld door het mij geschonken herinneringsvermogen, dat door een blik op enkele door hem gebruikte voorwerpen, op zich zelf van weinig beteekenis, maar over mij van groote waarde, een penhouder, een cachet, een wandelstok en dergelijke, in kracht toeneemt, zoodat het mij dan is, als stond hij voor mij, als zag ik hem in 't gelaat, als hoorde ik zijn stem.

Maar wat mij bovenal in staat stelt aan den wensch van velen, die hem liefhadden, te voldoen, 't is de in-

houd van zoo menigen brief, door hem in verschillende omstandigheden geschreven, jaren lang door mij met zorg bewaard, en mij nu meer dan ooit van groote waarde.

Ik zal genoodzaakt zijn nu en dan over mij zelven te spreken. Want — en dit is de oorzaak van de zoo innige betrekking tusschen ons beiden — het heeft den Heere behaagd mij te willen gebruiken als een middel, om mijn broeder te brengen tot kennis van den weg des behouds. Ik zou dit niet neerschrijven, indien hij niet zelf dat uitgesproken had, en wel op den 24sten Juli van het jaar 1859, in de kerk der Hervormde gemeente van Zevenbergen, in de voormiddag-godsdienstoefening, toen hij mij in de bediening des Woords aldaar bevestigde. Tot de gemeente sprekende over 't voorrecht, dit te mogen doen, verklaarde hij met luider stem, tot mijne diepe ontroering, dat hij op mij bizondere betrekking gevoelde, want dat ik hem tot Christus had mogen leiden.

En in dien geest had hij reeds veel vroeger menigmaal geschreven. Zoo ontving ik in Augustus 1850 van hem een brief uit Vilvoorden, waarin hij o. a. het volgende schreef: »Broeder! wat zal ik zeggen tot de dingen, die gij mij geschreven hebt, betrekkelijk mijne bediening en de vereischten van een Evangeliedienaar; die brief zal mij immer dierbaar blijven, hij heeft geleid tot zelfbeproeving, tot verootmoediging, tot gebed om versterking, vermeerdering van het geloof in Hem, Dien het mij gegeven wordt te verkondigen. Bid gij zelf voor mij, ga voort met mij zoo te schrijven, en betoon u zoo een waren broeder, die niet spaart, waar hij moet vermanen, maar die ook weet te vertroosten en te bemoedigen."

Uit een brief, gedateerd Vilvoorden 4 April 1851, het volgende:

»Ik heb ook door uwen brief (ik had hem met zijn »verjaardag geschreven) een goeden dag gehad. Bij uwe »regelen kwam mij al wat in dat laatste jaar gebeurd »was, voor den geest. Dat werken voor het proponents-exa»men, dat examen zelf, die slingeringen bij het ontfangen »der brieven, het beroep, enz. Daarop intreê, inzegening, »mijn verblijf van 8 maanden, en uit elk van die dagen, »die omstandigheden ging maar ééne stem op: »Vergeet »geene van zijne weldaden!" Maar ook klonk het daar»binnen: »Hoeveel malen hebt gij ze reeds vergeten!" »En het einde was: O God! wees mij zondaar genadig!"

Zoo schreef hij mij eens; »Hoe gaat het ú broertje! »naar lichaam en ziel, hoe met uw werk, en uwe vrien»den? Hoe dikwijls wensch ik mij bij u op uw lief »kamertje, waar wij zooveel oogenblikken van stil ge»not hebben doorgebracht; wanneer zal de tijd komen, »dat wij elkander daar de hand nog eens mogen drukken »en elkander van aangezicht nog eens zien?"

Dat kamertje te Utrecht! Neen! hij kon 't maar niet vergeten. Uit een anderen brief neem ik dit over: »En »nu zit gij daar, waar wij weinig tijds geleden nog zoo»veel genoegelijke uren doorbrachten, op ons stil ka»mertje, waaraan zich ook voor mij zooveel herinnerin»gen verbinden; waar ik heb zitten zwoegen voor mijn »proponents-examen; waar ook zooveel woorden van ge»nade en vrede heb mogen hooren; waar ik helaas! maar »te weinig gebeden heb.

Over dat kamertje te Utrecht moet ik iets zeggen. 't Was een kleine rustige bovenkamer in het ouderlijke huis.

Zij zag op een tuin uit. Daar hebben wij maanden lang te samen zitten werken, aan ééne tafel, tegenover elkander. Mijn broeder noemde dat werken »zwoegen." In zekeren zin had hij gelijk. 't Was voor hem een zwoegen, omdat hij, zoo vlug van geest en begrip, met een uitnemend geheugen, het wel wat op 't laatste jaar laten aankomen. Hartelijk en gul, vroolijk en geestig, werd hij al zeer spoedig de lieveling dergenen, tot wier kring hij was toegelaten, zoodat als hij er niet bij was, de feestvreugde niet volkomen was. Daardoor liepen toen ter tijd onze wegen uiteen, en zag diezelfde kamer menigmaal een geheel tegenovergestelden vriendenkring aan den gezelligen disch. Maar ofschoon toen ter tijd de omgang met »fijne" studenten hem niet kon bekooren, gaf dit toch geen aanleiding tot oneenigheid tusschen ons. Integendeel, 't was alsof hij zich steeds meer aan mij verbonden gevoelde, als hij daar tegenover mij zat, en langen tijd de stilte om ons heen slechts gestoord werd door het krassen van onze pennen en het getik van het hangklokje.

Met die vroolijkheid, die hem eigen was en hem ook later te midden zijner smart niet geheel verliet, vereenigde hij, ik zal niet zeggen spotlust met het heilige, maar toch zekere luchthartigheid in het spreken over wat mij reeds toen door genade heilig was. Zoo herinner ik mij nog dat hij mij eens zag opstaan om de kachel op te stoken, en toen de vraag deed, of ook dit nu gepraedestineerd was. Maar onder dien vorm van luchthartigheid was zekere belangstelling verborgen, iets dat mij niet onbekend bleef en mij dan aanleiding gaf ernstig met hem te spreken. Menigmaal is het gebeurd dat hij

van zijn werk opstond en bij de kachel ging zitten, zeggende: Kom, jongen! laat ons wat te samen praten," en dan kwam er altijd een goed gesprek.

Uit dien voor hem gedenkwaardigen tijd volge hier ter verklaring van wat hij over onze kamer schreef, de aanmelding van zeker feit.

Op een Zaterdagmorgen zaten wij samen te studeeren, toen onze dienstmaagd boven kwam, en zei dat er iemand voor de deur stond, die naar den oudsten student vraagde. Daarop zei ik: Willem! dat zal om u te doen zijn." Want hij werd doorgaans de oudste student genaamd, (ofschoon ik twee jaar ouder was dan hij) omdat hij langer gestudeerd had.

Hij ging naar beneden en kwam een half uur later weer boven. Duidelijk kon ik bemerken dat er iets bizonders gebeurd was. En dit was dan ook het geval. Een diaken van de Hervormde gemeente te Jutfaas kwam zijne hulp inroepen. Daar woedde op geduchte wijs de cholera. De toenmalige predikant had zijne vrouw verloren, en lag zelf krank; zoodat de lijders zonder herderlijke toespraak bleven. Nu kwam tot mijn broeder de vraag, of hij naar Jutfaas wilde komen. Eigenlijk was die vraag voor mij bestemd geweest. Men had dien diaken op mij gewezen en hem gezegd: »Vraag maar naar den oudsten student." En ik, dit niet wetende, zond mijn broeder naar beneden.

Hij vraagde mij om raad. Kennelijk was hij in zwaren strijd. Zijne groote geneigdheid tot hulpbetoon zei: »Dat moet gij doen, gij kunt er nuttig zijn." Maar een andere stem zeide: »Doe het niet, gij begeeft u in een groot gevaar!"

Ik wist niet wat ik zeggen zou en zweeg een tijd

lang. Eindelijk zeide ik: »Willem! dat moet gij zelf weten. Gij moet weten of gij in staat zijt den dood in al zijne verschrikking onder de oogen te zien. Als 't mij gevraagd was, had ik »ja" gezegd. Maar nu is 't een andere zaak. Moge God u licht geven om een goed besluit te nemen. Hij ging toen alleen, en ik ben er zeker van dat hij gebeden heeft.

's Middags kwam hij bij mij en zeide: »Broeder! ik ga naar Jutfaas", waarop hij dadelijk begon zijn koffer te pakken. Toen dit gedaan was, ging hij heen om van enkele vrienden afscheid te nemen. Ik riep hem na, toen hij den trap afging en zei: »Laat mij uw sleutel, ik wil wat sigaren in uw koffer pakken."

Toen hij weg was, schreef ik in haast een kort, maar hartelijk woord, waarin ik hem op de mogelijkheid wees dat hij zelf als offer der ziekte vallen kon en op de noodzakelijkheid zich dat voor te stellen. Daaraan verbond ik een woord van ware broederlijke liefde, eene dringende vermaning tot een besliste overgave des harten aan den Heere Christus.

Die brief werd met de beloofde sigaren door mij in den koffer gesloten, en toen werd deze verzonden.

Acht dagen later ging ik hem bezoeken. Wat was hij blijde mij te zien! Hij verhaalde mij dat hij veel ellende gezien had, maar ook nu en dan een woord had kunnen spreken. Des avonds maakten wij te samen eene wandeling buiten het dorp. Op een eenzame plek gekomen stond hij stil, zag mij aan, en sprak onder tranen: »Ik dank u voor wat gij mij geschreven hebt, het is mij goed geweest."

Toen heb ik leeren verstaan den diepen zin van dit

woord: »Hij leidde hem tot Jezus." En mijn hart ging in liefde tot hem uit.

In Mei 1850 verkreeg hij, na te Zwolle zijn proponentsexamen te hebben gedaan, het recht om in de Herv. Kerk als herder en leeraar werkzaam te zijn. Zoo was hij dan gekomen aan 't eind van zijn academische loopbaan. Met vreeze en beving was die dag van 't examen door hem en mij te gemoet gezien. Nog heugt mij zoo menig uur van voorbereiding op onze kamer te Utrecht. Het staat mij nog zoo levendig voor den geest, als ware 't gisteren geschied, dat ik hem bracht naar den trein op Arnhem, en in de wachtkamer afscheid van hem nam. Den volgenden dag zou 't examen plaats hebben. Dan zou hij 's avonds met den nachtwagen uit Zwolle naar Utrecht vertrekken. Ik zou hem staan wachten buiten de Wittevrouwenpoort. En als hij er door was, zou hij uit de verte met zijn zakdoek wuiven.

Aan deze zoo gewichtige en aandoenlijke periode uit ons leven dacht ik met bizondere kracht in 1875, toen ik mij gereed maakte hem bij zijn 25jarig jubilé als leeraar een bewijs van mijne oprechte deelneming aan te bieden. En ook de volgende woorden vloeiden mij uit de pen:

Nog heugt het mij, dat ik u stond te wachten;
Toen Gij, van Zwolle weergekeerd,
Na twee voor mij zoo lange en bange nachten,
De poort der Wittevrouwen in zoudt rijden.

Ik zie u nog, gelijk gij uit den wagen
Mij wenktet: »Alles ging naar wensch!"
Er kwam geen einde aan het blijde vragen,
Die vreugd was haast te groot voor onze harten.

In het laatst van 1850 bezocht ik hem te Vilvoorden, zijn eerste standplaats. Een vriend van verrassingen, kwam ik onverwacht. Zijn kerkje stond in een nauwe straat. Beneden was de plaats der samenkomst, boven een paar kamertjes. Daar woonde hij en behielp zich met eene opgeruimdheid, die mij verbaasde. Als student had hij in eene andere omgeving geleefd.

Toen ik zoo op eenmaal voor hem stond, vloog hij op en sloot mij in zijn armen. Die goede broeder! Wij hebben te samen gelachen en geweend, gezongen en gebeden. Ik moest voor hem spreken. — Een jaar later was ik nog eens bij hem. Toen stond ik voor den nachtmaalsdisch, en gaf hij mij brood en beker.

Het is mij nog, als waren wij te zamen
Te Vilvoorden, in 't bedehuis,
Waar Gij de tafel diendet, en ons »Amen"
Het antwoord was op wat u God deed spreken.

Wat heb ik later veel met hem gesproken en genoten te Zuid-Beierland, Oud-Beierland en Scheveningen! Welk een vreugdedag voor mij, toen ik zijn eerste huwelijk met die zoo stille en lieftallige Agatha van Assendelft de Coningh, in de kerk te Nieuwer-Amstel mocht inzegenen! Welk een genot smaakten wij, als wij jaren later in de Scheveningsche boschjes mochten omdolen, of op een der duinen gezeten, de zon als in een gouden bad zagen wegzinken, als wij luisterden naar het gebruisch der golven, die zich braken op het strand. Welk een genot voor mij, dat ik hem mocht komen helpen te Scheveningen, toen hij zwaar ziek was, om het H. Avond-

maal uit te deelen, en ook 'savonds voor te gaan; of, toen ik later bij de wieg van zijn eerste kind, door stikzinking overvallen, hem die zoo bedroefd was, bemoedigen mocht door te spreken van almachtige genade, die ook een mijner kinderen uit die krankheid gered had. Wat heb ik veel genoten, als ik te Maassluis zijnde, hem te Charlois bezoeken mocht, hem helpen mocht, toen hij krank was en niet preeken kon; later hem inzegenen mocht in de bediening des Woords te Vlaardingen! Zulke dagen blijven voortdurend in mijne gedachte leven, terwijl de herinnering mij weemoedig maakt, wetende dat dit alles nu voorbij is! Ja voorbij, dit en zooveel meer, ook zooveel leeds voor hem! Want vooral de drie laatste jaren zijns levens waren donkere en zware dagen, door het onuitsprekelijk lijden van haar, met wie hij vroeger zooveel dagen van huiselijke rust en vreugde had doorgebracht. De Heere alleen weet wat hij daaronder geleden heeft, wat het beteekende met een hart vol onrust en zorg zijn werk te moeten doen en het laatste licht der hoop, dat het nog eens anders met haar worden mocht, voor altijd te zien wegzinken!

't Is mij zulk een aandoenlijk werk, al die brieven door hem in dat tijdperk aan mij geschreven en door mij met zorgvuldigheid bewaard, te herlezen. Welke brief ook door mij opgenomen wordt, 't is altijd hetzelfde verhaal van lijden en de bede: »Gedenk mijner!" dikwijls in de meest aandoenlijke bewoordingen.

»Vaak ben ik moedeloos en wenschte maar dat ik weg »was, en ben ik nijdig op de dwazen, ziende der god»deloozen vrede. Zorg voor alle huiselijke zaken en voor

»mijn werk, zeg lieve broeder! is het wonder als ik vaak »roep: Heere! hoe lang?"

»Lieve Broeder! help er mij eens aan." Hij had mij voor iemand om eene verklaring van enkele theologische stelsels gevraagd. »Ik heb geen tijd, ook geen lust, »geen moed, geen kennis, ook geen God, zeg ik wel »eens, die mij hoort! Het was den 27 Aug. al drie jaar; »365 maal 3 is 1095 dagen. En het was morgen geweest »en het was avond geworden."

»Onder vele wederwaardigheden en zorgen, veel zuch»ten en waken kroop 1877 voorbij. Straks opent zich »1878 en achter dat jaartal staat voor mij bovenal een »groot vraagteeken. Maar alle dingen zijn in 's Heeren »hand. De groote Medicijnmeester leeft en zijn naam »is Ontfermer."

Den 4den November 1879 schreef hij mij:

»Wat ons aangaat, mijn vijand (de winter) bestookt »mij. Ik doe mijn werk, catecheseer, predik, bereis de »vele vacaturen, en niemand kan 't aan mijn preeken »merken; maar ik gevoel dat ik aftakel, mijn uitzicht »toont het, en dikwijls is 't mij, als zal ik weg zijn vóór »22 Januari (sterfdag van zijne vrouw) De Heer is nabij »en bevestigt zijne belofte: »Ik geef den moede kracht."

»Ik geef den moede kracht." Zietdaar een woord uit zijn laatsten brief mij geschreven. Zijn laatste schrift was op eene briefkaart. Ik had geschreven hem voor een paar dagen te komen bezoeken. Maar hij antwoordde en 't was een vernieuwd bewijs van zijne belangstelling in anderer welzijn: »Gij moogt niet komen, hoe gaarne »ik u zeg; 't is voor u veel te koud. Wacht tot later!"

Weinige dagen vóór zijn dood heb ik hem vóor het

laatst gezien. Den volgenden dag zou hij naar Utrecht gaan. Ik ontroerde, toen ik hem zag. Wat was hij veranderd, mager en bleek! De krachten waren bijna weg. En toen ik hem den volgenden morgen hielp bij het aankleeden, wist ik niet dat dit de laatste liefdedienst was, welke ik hem zou bewijzen.

De »Christenbode" heeft in no. 582 van zijne laatste dagen op aarde melding gemaakt. In de »Heraut" heb ik iets over zijne begrafenis geschreven. Laat ik er nog dit bijvoegen: Den avond vóór zijn vertrek uit Vlaardingen zat ik bij hem. Tegen een vriend die hem bezocht, zeide hij: »'k Verlang heen te gaan." Toen ik daarop antwoordde »Willem! zie eens achter u" — daar stonden zijne drie jonge kinderen — hernam hij: »Ik zou 't niet zeggen, als ik niet wist dat mijn Verlosser leeft."

Diepzinnige uitdrukking! Heeft hij willen zeggen: De groote zaak met mij is gered en de Heiland zal wel voor mijne kinderen zorgen? Ja, die heeft gezorgd en zal blijven zorgen! O kinderen van mijn ontslapen broeder! Zoekt in de vreeze Gods, in de almacht, de liefde, de trouw van Hem, in wiens naam gij gedoopt zijt, uw sterkte, uw leven. Uw lieve vader is in het geloof gestorven. En die in 't geloof heengaan, gaan in tot de eeuwige heerlijkheid. En de gebeden van dien vader worden zeker verhoord.

Ik heb mijne taak volbracht. Zij was aandoenlijk, maar toch ook liefelijk, en zij door de genade des Heeren gezegend! Gezegend voor allen, die dit lezen, zij de herinnering aan een leeraar, van groote gaven en bekwaamheden, ernstig, ijverig en getrouw, wiens toebrenging tot het geloof aan dit »*Als een brandhout uit het vuur*

gerukt" een bizondere kracht schenkt. Gezegend zij het lezen van zijne leerredenen voor velen uit de verschillende gemeenten, welke hij de eer had te dienen. Zoo spreke hij nog, nadat hij gestorven is. Hij spreke, getuigende van die genade, die aan hem is verheerlijkt geworden en die hij verkondigd heeft. Hij heeft het getoond dat hij, wien veel vergeven is, ook veel lief heeft. Dat dan bij de tranen van hen, voor wie hij een bemind leeraar, een trouw vriend, een onvermoeid verzorger was, gevoegd worde, als offer der liefde, de verklaring dat zijn heengaan mij veel dieper heeft getroffen, dan iemand zich zal kunnen voorstellen.

Maar bovenal worde door u, die deze bladzijden leest en ook door mij, begeerd en gebeden dat, waar zoovelen ons ontvielen en alles, alles de vergankelijkheid predikt, 's Heeren almachtige hand ons hart van de wereld en het hare losmake, en verheffe tot Hem, die de Opstanding is en het Leven der aan Hem gegeven zielen, en die ook in het leven van mijn broeder zoo menigmaal tot waarheid gemaakt heeft wat ik eenmaal hem toeriep:

Zoo zwart werd nooit de nacht,
Dat heldre sterreglans
Verdween van 's hemels trans;
Zoo zwaar werd nooit de last,
Dat Godes Englenwacht,
Der ziel onthield heur kracht!

J. G. V.